MCK
CMPCT2

PQ
4562
.A6D42

LSC
2.5.25.10

UNIV OF MD. COLLEGE PARK
3 1430 00575105 4

Delfira Ecathonfila - Alberti

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Lyrasis Members and Sloan Foundation

http://www.archive.org/details/deifiraecathonfi00albe

NOVA BIBLIOTECA CATALANA
publicada per R. MIQUEL Y PLANAS
NOVELARI CATALA
DELS SEGLES XIV A XVIII
L. B. ALBERTI
DEIFIRA
ECATHONFILA
DIRECCIÓ
CARRER DE MALLORCA, 207
BARCELONA
A BON SENY NO HI VAL ENGANY

Preu d'aq...

PQ
4562
A6D42

L. B. ALBERTI

DEIFIRA
ECATHONFILA

PROLECH DEL TRADUCTOR

* SI be lo manar uostre, senyora, mes [*f.* 1]
cosa soberga, en mi pero causa tant
desig de plaure a uos que, sens dila-
cio, so vengut al transferir de les
5 presents obres de thosca en nostra
cathalana lengua: ffent stima lo de-
lit que de aquelles pendreu, sera a
mi gracia ꝛ satisfacio de tant trebayll. E axi, senyora,
ab despertada pensa sien vostres hulls per la obra
10 primera passats: en la qual vn enamorat, pus leal que
beneuenturat, qui per amar la honor de sa enamo-
rada mes quel propi inters se manifesta, e mes
suspitant ella aquell lo voler en altre hauer mudat,
tenint a molt periudici lo seu cometre, a tant desdeny
15 ꝛ infortunil posa, com en lo present tractat se des-
criu; prou cosa de mereuellar a qui del ver iudici
nos desuia. Lo segon tractat conte lo parlar de
*vna vella spertissima en lart de les amors, fet a [*f.* 1 *v.*]
algunes enamorades ꝛ appassionades donzelles, en-
20 senyant los de qual edat e condicio lo perfet ena-
morat deu esser elegit; apres, ab quina manera ꝛ

---

* Foliació del manuscrit original, que 's conserva en la Biblioteca de l'Arsenal, a París.

ab qual art lo poran pendre z enamorar; e a la fi, lo orde, ab lo qual los lurs amors longuament poran triumphar, los demostra. Aquestes son les coses, en suma, que les dites obres contenen. Seria prou scusada cosa, en tan gentil orde de parlar, res qui fora del compost libre sia se aculla; mas, agut sguart entrar lo auctor sens preambol qui del contengut demostracio faça, he presa la ploma per auisacio de vos, senyora, pus lo amor queus port a tant no basta que de paraula sia.

*COMENÇA LO PROLECH DE [*f.* 2]

DEIFIRA

EGIUME, amants, z reconexent asi ab mi vostres erros, tornareu, o pus doctes a amar, o molt mes prudents a fugir amor. E si, legint, força algun sospir z lagrima uos recte, siaus confort, pus que altri encara ha prouat lo que uosaltres legiu; ne sia qui stim conexer amor, si pot tot legirme sens algun poch sospirar: encara sera quim legira lagrimant. Mas prouau, amants, z ab mi sculliu quant ne en uosaltres poch amor, z crech apendreu alguna vtilitat a viure amants z stimats de uostres ciutedans.

COMENÇA PARLAR PALLIMACRO

O quant stimes tu star dins mi greu aquell dolor, lo qual encara tant aturmenta qui de luny lo *mira! aquell jncendi, cert, coue sia pur [*f.* 2 *v.*] grandissim, lo qual dins molts murs es enclos: encara nou als acostats hedificis; z no vulles, Filarco meu, de mi ara lo que la fortuna mia tant iniga me ueda que yo pugua; a mi coue auesar mi mateix en lo que duy mes, mentre que yo viua, sera necessari continuu exercitarme, perço que, aquest hus, en mi recta menys aspres lo que ara mes massa amarch. Fugen los sospirs meus no en altre loch que aci,

sempre esser alla on en mi crema lo meu dolor; e les mies lagremes, cahent per los pits, tornan de hon foren premudes al cor. E aquest meu dolor, com a cosa feroça ꝛ massa mordedora, quant mes dins lo meu pits stara enclos ꝛ en scur amagat, tant, força, alleugera lo seu jmpetu ꝛ rabia.

Ffilarco. Yo, veent te axi solo errar entre [*f.* 3] aquestes *selues tant aflicte, no podia, Pallimacro meu, no merauellarme molt, desijant saber de hon en aquest front teu, sempre en altre temps letissim, ara subitament axi fos tant indici de soberga dolor. Tu, joue, bell, rich, gentil, destre, virtuos e, mas que tot altre de la tua hedat ꝛ fortuna, amat de tots ꝛ reuerit; conech te prudent, studios ꝛ en tota laor ꝛ gentilesa tal, que yo en mi may sabria desijar felicitat altra, que aquesta qual a tu ha la fortuna o la virtut tua atorgat o aquistat. Se quant me stimes entre los ı[e]us fiats amichs: perço a mi paregue, o degut, o licit requerir de tu, que tu a mi, com a amich, jmposasses part de aquest teu carrech qual en tal manera te aterra en tristresa ꝛ miseria. E es me ab tu sdeuengut, qual sol qui, prop lo ferrer, be duptaue quel [*f.* 3 *v.*] *fferro fos ences, mes, per mes certificarse, lo pres ꝛ molt se crema la ma. Axi a mi, hon yo pur extimaue en tu esser alguna no poca molestia ꝛ ardentissima cura danimo, ara yo la sent en aquesta tua resposta; tal que ella massam cou ꝛ, quant ella sia maior, tant mes a tu desig leuarla. No es sols vtil, mas mes virtud leuarse del animo les coses molestes, ꝛ avn lo dolor sobergueix les nostres forças es de voler donar lo loch, pus que axi sol lo dolor se venç fugint. E tu, stima quant ajuda no tenir lo cors a aquella roda dejus la qual sia lo teu peu premut. Mas, pus que a tu james fon cosa axi cara, de la qual me neguasses esserne, quant volgues, participant; e axi, si aquest

teu dolor a tu par car, feu, qual sols, a mi com a amich, part; ꝛ, si tes molest, no dupts * que força [*f.* 4]
95 nosaltres dos ensemps porem lo que tu sols no pots; per cert, yot sere, en aiuda, o a consell de alguna part, vtil a uencre la aduersitat o a soferir la.

Pallimacro. O, mesqui Ffilarco! ni or, ni pedres precioses, ni qual se vulla grandissima ri-
100 quesa, poden als mortals releuar lo dolor. E resta, Ffilarco, resta a mi fer com a qui cau lanell de la ma en aquell pelech, qual, cant mes se remescla, mes senterbola ꝛ menys se pot scullir a trobar lo. Quant mes sercaras coneixer les mies profundes miseries,
105 tant mes a mi remesclaras lanimo, ꝛ menys de mi les pores discernir, ni sercar aci esser me vtil en alre que en ajudarme planyer: pus que la fortuna axi de mi dispon.

Ffilarco. A, mesqui Pallimacro! no plors,
110 mes recort te en quantes maneres tu has altra uolta vençuda la fortuna * ab animo viril ꝛ fortissim; ¿ꝛ [*f.* 4 *v.*]
que ajuda tant dolerse dels casos aduerços sino en agreuiar ꝛ fer maior lo que molt te desplau? Leixa aquest ofici a les dones, les quals sols saben fingir ꝛ
115 lagrimar. Veges vna minima ferida no gouernada quant no a tart deue mortal; e qual se vulla ferida profunda, ab aiuda ꝛ studi de altri, souint se sana. Jo sent en les sues aduersitats los altres, per encobrir lo dolor seu ꝛ no parer danimo dibilitat ꝛ femenil,
120 acusar, o la iniquitat de sos enemichs, o la perfidia de quis vulla sia, o la jniuria de la fortuna, ꝛ molt hauer en car moltes ꝛ moltes perçones sapien quant son jndignes de tanta miseria: e, en tal modo, appaguen las flames de la sua encesa yra ꝛ coent dolor.
125 Tu ara ¿de quit clamas tu ofes? ¿qual jniuria * testa [*f.* 5]
aci ten molesta? ¿qual stimul te puny tant a urtar tu mateix ab axi obstinat desplaure ꝛ cruesa danimo?

PALLIMACRO. Mesqui de mi! mesqui de mi! quant los meus pençaments en mi son feixuchs, tant mes stan profundes ꝛ menys les puch reuelar. Lona que surt fora del scull descobre ꝛ mou les petites pedretes, les quals, stant en torn ꝛ quant maior hona sobraue, tant mes se cobren de menuda brossa. Tu, ab aquest argumentar, quant maior flum de eloquencia lançaras, tant mes me donaras materia de cobrir lo que yo no vull ne puch descobrir.

FFILARCO. ¿E qual sera en tu cosa de no poderla comunicar ab qui tama? ¿E qual secret sera axi duptos que nos degua obrir al amich? ¿Stima que
[*f. 5 v.*] pore reputarte amich si tu mostraras poch fiarte *de mi? Qui nos fia, tem esser enganat, nes poch amar aquell en qui tu temps esser perfidia; e qui no ama, per cert no pot esser amat: lo sement de la amicicia sempre fon amar; hon apres se pren lo fruyt, quant egualment te sens amar esser amat. E quis coneix quant de mi te sens molt amat, per cert erra no donant se amich ꝛ hubert a qui lama. Lamicicia uol fe ꝛ merit; no manch en tu fe: tu james de mi hauras que desijar cosa qual yo per tu puga; sempre me hauras prompte a meritar de tu beniuolencia. O gracia! ara, o placiet ot desplacia, yo vull saber quin dolor te aturmenta: be que al malalt desplau lo quel sana, pur se uol primer satisfer se a la raho, que al seu judici ꝛ falç gust.

PALLIMACRO. Yo am, Ffilarco; yo crem, Ffilarco; yo spassme amant.

[*f. 6*] FFILARCO. Ara*be; en tot yo descobre esser ver lo ques diu: que home se troba may tant benauenturat en lo qual no sia molta ꝛ molta part de miseria. En tu tota cosa concorra a molt aormarte de felicitat: patria, parents, amichs, riquesa, gracia; e entre aço veu en quin modo la fortuna pora metre

algun destorb a tota la tua dolça vida ꝛ repos danimo, e fa en tu vn minim pencer tant esser greu ꝛ
165 molest, quet sobre puja net leixa gustar part alguna de la tua gran felicitat. ¿E qual error te tenia a no voler que yo sab[e]s lo que ara ajudara hauerme dit? Mes sempre fon lo comu primer error, en lo qual peccan tots los amants poch prudents, que, lo que
170 cercan mes occultar, allo mateix, ab lurs sguarts ꝛ sospirs, a tots descobren sempre avn no aiuda; ꝛ avn ajudaria *descobrirse, fuig en fiarse de qui a ells pot [*f. 6 v.*] esser molt vtil; ne se com a qui ama callant par dolç lo seu dolor. Lamor en vn joue nos blasma, ans, com
175 als nostres corsos humans, son veroles, roses ꝛ semblants mals, comuns ꝛ tant acostumats, que apenes trobaras negun enuellit sense hauer los en si prouats. Axi par a mi sia al animo destinada aquesta infirmitat, grauissima, cert, ꝛ molestissima, la qual pugua
180 negu, quant que sia, no sentir; ꝛ benauenturat qui proua la força damor en edat jouenil, sensa perdre les sues maguifiques empreses e bonissims principiats studis; beneuenturat qui, en los tendres anys prouant, apren fugir amor. Solen les voroles mes
185 noure als hulls diosos que als iouenets. Axi, per lamor mes part se absegua la pença *ferma ꝛ viril que [*f. 7*] la pueril, ꝛ laugerament vna matexa flama encen vn tronch vell qual apenes scalía vn ram vert; ꝛ volse, en aquesta edat amant, descobrirse honest enamorat,
190 pus que amor james fou ques pogues tenir amagat, nis troba que serch saber les coses paleses mes verament; cascu quasi de natura desige mes jnuestigar lo que es ocult, ne ajuda en si de tota minima cosa sospitar, perço que a les grans empreses poch
195 nouen los petits empatxes; ꝛ be que força de qual que part sia de sospitar, may pero se uol mostrar sospitos, perço que la tua sospita ensenya sospitar a

altri. Sempre fon la sospita indici de mala pença; mostrar damar dolç z honest, james fon nociu z may desplague; mes mostrarse vençut de molt amar 200
[*f.* 7 *v.*] *sempre fou dampnos, no tant apres los altres seus quant prop de qui tu amas: aquest costum trobaras en totes les dones, que james amaran qui molt am a elles. Stiman les dones seruidor no amant, qui molt a elles sia subiecte, z alegranse, no de la molta affi- 205
cion de aquells quils son obedients, mes del seruici. E per no perdre lo seruey james soferran lo deseuenturat amant isque de turment, ans, per be hauer lo subiecte, cascun dia li donen noues dolors. Mes, diguesme: aquesta qual tu amas ¿merita ella esser 210
amada de tu? perço que seria molt blasme amar perçona de qui tu hagueses enuergonyrte quant ella te fos em presencia loada.

Pallimacro. O, benauenturat qui pot amar z no amar, a sa voluntat! yo no poria fer que yo no 215
[*f.* 8] amas, ne puch restar de dolerme amant. *No, Deifira mia! no, Deifira! no meritas esser amada de mi; tu bella, tu gentil, tu agraciada, est mes massa desdenyosa, massa obstinada, massa sospitosa, poch piedosa. Vna petita glassa en vna preciosissima 220
pedra lenlegeix, z vna continença desdenyosa desonesta tota bella cara. E be que tu assi me sies enemiga, tu pur me est cara. E ab tot que yom dolgua esserte ab les mies lagremes subiugat, pur me plau contentar de tot lo meu mal. Tu axiu uols, 225
e yo tant puch soferir dolor quant a tu plau: axi amor ma ensenyat offerirme a qual se vulla vltratge. Quant que sia ploraras tu, Deifira mia, quant que sia plorares tu hauer mal menat a mi, en qui tu conexeras fe z amor mes que en perçona qual may fos, 230
[*f.* 8 *v.*] qual sia, qual james *puga esser: may fon, Deifira mia, may fon, may sera, qui tant z ab axi ferma fe

am, quant yo am a tu. Amarte, cert, mentra que yo vischa; encara mort seguire amant, mas tu tart plo-
235 raras esser tant temps en ua de mi stada amada. O, mesqui! ab quantes lagremes desijaras lo dolç perdut temps de solaç!

Ffilarco. E aquest altre error me par no poch en qui ama: que james restan entre si mateix pregar,
240 loar ꝛ dolerse a qui nol hou, e apres, en presencia, oblidan si mateix, ꝛ represos, tornan muts o sols diuhen coses de que apres se dolen hauerles dites; ꝛ uolse entre si primer pençar quines continences, quins sguarts, quines paraules, en quin modo tota
245 petita cosa sia millor ꝛ pus util a tu, ꝛ mes accepte a qui tu ames; ꝛ james esserli en cosalguna ben minima, sino gracios, * alegra, callat; no molt parlar, [*f.* 9] no massa demanar, gentil scoltar, gracios remirar, dolç moteiar, festeiar, solaçar donos; ꝛ tota cosa vsar
250 cortesia, costums ꝛ graciosa manera, ꝛ plaureli en qual se vulla virtud de tu li pugues mostrar; hoferirte tal, que ella not desdeny; partirse tal, que ellat desig; retornar tal, que ella se alegre veuret, hoyrte ꝛ remirarte; sempre leixarli qui pensar de tu, pus sia
255 cosa delitosa ꝛ amorosa; e, en tal manera, sempre seguir nodrint amor de dolços ꝛ alegres rahonaments. Mes, digues me, Pallimacro: ¿en quin modo cayguist tu en aquest amor? ¿cerquist tu lo mal teu com yo veig fan molts qui per tot possen los hulls
260 a qual se vulla noua ferida?

Pallimacro. Jo ne cercaua ni me pleya intrar de sots aquesta seruitut, qual ara proue ꝛ abans * de [*f.* 9 *v.*] tu hauia hoyt molt era grandissima. Mes, certes, los nostros animos alguna volta no son nostres; e
265 alguna uolta se coue uoler cosa ques dol. Quant es de mi, yo aferm aço: que forçat me coue amar a mi. Contra la mia voluntat, volgui lo quem despleya; e

despleyam aquella cosa qual al continuu prompte feya ꝛ deya, ni perço yo restaue de seguir avn la fortuna mia me conduya. En tanta miseria en quanta 270 aram trop, assi ma conduyt la fortuna mia. Mas ¿qual home fora axi dur, lo qual no amas sentintse esser amat, quant cert yo en moltes maneras conegui molt esser amat?

Ffilarco. E en aço encara peccan los jouens: 275 los quals, stimantse dignes de esser amats, subitament judiquen tot petit sguart venir de gran amor. Son les senyals de vertader amor, cambiar color, [*f.* 10] * remirar ferm, cahent ab lesguart dolç a terra, ꝛ de cor sospirant. 280

Pallimacro. Moltes mes que aquestes, eren vertaders senyals damor aquells los quals me venceren a amar. O, Deifira mia! a tu tota continença mia, tota paraula, tota cosa mia pleya; tu entre la gent ab los hulls me recercaues de luny; tu ja mes 285 eres saciada de loarme, a tots a preferirme. Tu, quant yo era en part hon tu fosses, james te semblaue sino poch guardarme en la cara rient, ꝛ rahonarte ab mi: ꝛ quant souint, trist me! viu tu restar adolorada avn yo de tu me departia; ꝛ quantes occasions no a tart 290 fingist per retrobarte hon yo fos; ꝛ quant sospitant spessament acusist a mi que yo axi tart fos a amarte. E yo, trist de mi! trist de mi! no se qual lauors presagi [*f.* 10*v.*] o senyal dels meus mals que ara sofir * me ampahoria, de hon força judiquist que yo fugis a tu, Deifira 295 mia, lo qual arat seguesch plorant. O, desauenturat de mi! yo donaute moltes scuses, Deifira mia, axi te ensenyi quant ara sabs molt stracarme. O, Pallimacro fortunat! quina desauentura fon la tua, fabricar ꝛ posar les armes en ma de aquesta despiedada, ab 300 que era ella james desensaciada de acorarte. Aquests que sofir, tots son mos colps; aquestes plagues

mortals, son en mi de les mies primeres erros. Apreneu de mi, amants: no obeiscau al amor menys
305 queus deman; mes quels altres plau aquell cauall qui corra sens molt sporonejar; e qui fa lo que no uol sofferra dos mals, quant se fatigua e quant li desplau. Mas tu, Deifira mia, sabs be que yo de tu merite sino pietat: jo may fugi de amarte, ans cerqui
310 *quel amor nostre duras, sens hauerse a penedir de [*f. 11*]
cosa alguna.

Ffilarco. Cert, aquestes eren senyals de uer amor, hi era vilania la tua, vehente amar, sino acceptaues apertament lo que a tu tant era profert. Mas
315 sempre par (z no en amar sols, mes en tota cosa) que los dons molt proferits enfastigen, z los denegats delits solicitan a ferse desijar. Amant, aun ne hauria gran pler, be quem sacias; z, cert, hauria en hodi, qui a mi se mostras massa dura.

320 Pallimacro. Ay de mi! Ffilarco, benauenturat es qui pot de tot son pensament hauer raho. Stima que gran occasio en aço me feya esser axi aturat; aquel mateix sol qual tu ferm miraues aquest mati quant exia, ara entre lo dia, en alt crescut, enfalagua
325 quil sguarda: axi de primer sculli lo meu mal quant naxia, lo qual *mateix, fet gran, absegua tota la mia [*f. 11v.*]
raho z concell; nom retengue muntar aquella costa, don ara cansat puch ni deuallar ni fermarme.

Ffilarco. ¿Per que adonques no fugies tu, en
330 tot lo que tu tant preueyes esser dampnos?

Pallimacro. Preuiu, si, Deifira mia! tot ho conegui; tot de luny ho sculli, y, en part, primer ne fiu a tu certa del que apres mes ab tu sdeuengut. Mas si tu, Ffilarco meu, has de mi ara, quant has,
335 compacio veent a mi, perque yo am altri axi penos, ¿com podia yo no hauer pietat de qui amant me cremaue?

FFILARCO. Sempre fou deute de humanitat amar qui ama tu. Mes digues ¿hi es offici de prudencia hauerse en tota cosa tal que a neguna sia massa?

PALLIMACRO. Sabs tu com vna gran ꝛ pesada pedra ab mes fatiga ꝛ tardesa se mou; mas, apres [*f.* 12] que començа *a rodolar al deuallant, encontrant per moltes parts per res nos rete. Vna petita ꝛ leugera pedra poca cosa la mou, ꝛ poch encontre la atura. Axi los animos nostres, quant mes son grans ꝛ pesats, tant be que tart moguts menys se poden en lo cors retenir. No, empero, romas de mi ab tota stucia ꝛ argument leuarli del animo aquel furor qual yo proue; que no es nostra libertat poder no obeirli, e apres que yo del tot proui tota la mia jndustria esser alli perduda. Deifira mia: tu sabs, quant yo conexia, tant me disponia que tu amasses ab manera ꝛ raho. Ay de mi! que encara no sabia yo quant, amant, se puga may tenir en si raho alguna. E com lo notxer, si ja mes vent soberch lo bat, per no correr ab aquell impectu en aquell scull, sol [*f.* 12*v.*] acomenar a popa qualque pes, *lo qual rosegant retenga lo molt furios correr de la nau: axi yo a tu, Deifira mia, no per darte afany, mes per refrenar lo teu desordenat amor, ara ab posarte vna ꝛ vn altra pur vtil sospita, ara ab mostrarte hu ꝛ vn altre perill, retardaue lo massa ardit correr teu ha amarme. Tu veus que yo he sofert lo meu mal sens descobrir, mas del sinistre teu cars molt men seria dolgut; ꝛ per retre en tu menys ardents aquelles flames les quals ara consuman a mi, yot proferi fer ꝛ dir, quant apres sempre he fet, qual se vulla cosa a tu plagues.

FFILARCO. O, foll Pallimacro! tu adonques tant poch stimist la libertat tua! tu, horat, axit fist seruidor duna dona! tu, en tot est ignocent, stimist pietat fer

a tu vn vil seruidor esser senyor! No es pietat *axi [*f.* 13]
noure a si per complaure a altri. ¿No sabies tu que les
375 coses promeses no son mes de qui les promet? No
donant lo que tu promets, aquistas odi; ꝛ, avn la
dons, no perço te creix gracia. Tu a donques en vna
volta perdist lo de que, moltes uoltes, a tu seria
donat o stada referida gracia.

380 PALLIMACRO. Perdi si, Deifira mia, tu axi per-
seueres de uers mi esser ingrata. E si en aquesta
bellesa sta ten gran jmpietat, cert en tu comes lo
cel gran error, posant entre tants bens vn mal axi
gran. Mas yo pur conegui lo dan meu, ꝛ, saui ꝛ
385 prudent, entri jus lo jou; mas axi paregue a mi ofici
danimo noble, avn deliberi amar, alli no posar altre
terma al amor, sino quant yo podia.

FFILARCO. ¿Tu, adonques, stimist degut, a qui
ama tornar seruidor?

390 PALLIMACRO. *O, desauenturats amants! apre- [*f.* 13*v.*]
neu de mi! no sia qui, amant, serch de si hauer
libertat alguna. Qui no pot seruir no sab amar.
Coue souint repregar, ab tot sies menys preat, ꝛ
souint partit ab repulsa; be que en la uista ꝛ souint
395 picarte la cara ꝛ los pits, per moltes jniuries, ab tot
que sens raho ꝛ occasio rebudes; e no atart plorar
les tues ꝛ daltri errors ꝛ sdeues. O, miserables
amants! com en la tarja, quant la stralla la troba mes
doble ꝛ dura, tant mes si ferma hi fica, hi ab maior
400 treball se trau, axi lamor, quant mes troba lanimo
ferm ꝛ obstinat a contrastarli, tant mes se asegura ꝛ
reposa; no a donques sia qui ensuperbesca contra
amor, perço que amor sab pus cruelment menys-
prear, e mes tart licenciar los seus rebells, que qui
405 humilment lo * segueix ha hobeyrlo. Hobeyu, [*f.* 14]
amants, hobeyu al amor; ne vullau mes combatre ab
amor ꝛ ab uosaltres mateixs; no fassau les plagues

vostres mes profundes, carregant de sobre lo ferro queus nafre! placieus pus tost donar uosaltres mateixos a quius asetia que perdre combatuts. Tot be ꝛ grandissim do aquista poqua gracia quant iu ab mal voler lo dones; vn alegre ꝛ prompte seruici spera dos premis, dels quals no sera menor el ques referira a la voluntat, que aquell ques retra a la obra.

Ffilarco. Ni en aço a mi plau leixar a tu ꝛ als altres amants errar: los quals, poch conexent lo costum de les dones, subitament a elles se fan seruidors. Son les dones, com cascu palesament veu, de natura molt barallosa; ꝛ en tota cosa molt se alegran [*f. 14v.*] contra posar, ꝛ sober*gueiar contenent. De qui neix aquell antich prouerbi entre los comichs poetas, qual se diu: com tu uols, ella no vol; si tu no vols, ella per prouarte profereix. E aço, cert, no per donarte gracia de si alguna, mas per tu vencre debatent. Adonques aiuda saber, no dich menys prearles ne maldirles (perço que la dona offesa iames se recorda oblidar la injuria o gran o petita que la mogua) mas be aiuda, mostrant li danimo franch ꝛ a maiors coses occupat, ferse requerir. E recort uos, amants, que pendra pus facilment mes nonbre daucells qui sap agranarlos, que qui sap perseguirlos. E es necessari, ab los graciosos costums, ab tota virtut ꝛ gentilesa, auesar a pendre plaer de souint veuret, hon apoch apoch se encena ꝛ cresca en elles [*f. 15*] amor. E uosaltres, amants, feu com acostuma *lo cassador derrera les guatles, seguintles ab manera ꝛ mesura; que prou ve prest lo terme qual sia cert; ꝛ reteniu a uosaltres mateixos a fi que la molt seguida amada nos leu en superbia, hon apres, quant mes la seguiu seruint, ella tant mes uos fuga. E si pur, o uostra desauentura, o la lur jnconstant natura, com adoncs sempre aparellades a noues baralles, força se

encenen de leuarse, tirau uos arrera, amants, ꝛ lexaules primer be aconsellarse. Cosa per vil que ella sia,
445 pur dol a qui la pert; e neguna sera axi folla la qual no stim vn amant entre les principals carissimes coses; de hon haue que, qui primer se parteix, primer es request. E si, per lur superbia ꝛ oradura, elles falleixen en enujaruos, uosaltres fermau uos ꝛ
450 lexau les cançar debatent se ab sos laugeries ꝛ mu-
* dables pençaments, fins a tant que ellas posen tota [*f.* 15*v.*]
altiuesa ꝛ superbo desdeny; ꝛ axi sopte en elles veureu, mancat lo desdeny, retornat lamor.

Pallimacro. Tots aquests ꝛ semblants altres
455 documents hauria yo sabut ensenyar a altri. Mas ¿que ual saber sgremir a qui haia ligades les mans? Yo axi aram trop jnfortunat, ligat en aquesta seruitut, en la qual sol mes licit plorar la miseria mia; ꝛ benauenturat, qui pot lo seu mal plorar palesament.

460 Ffilarco. Reputes tu miseria seruir aqui, quant tu deyes «yo tam»: tota seruitut, cert, fon sempre ab desplaer; mas, obeyr a qui tama, par ofici de liberalitat ꝛ cortesia mes tost que de seruitut; ꝛ beat aquell lo qual, quant ell ama, se sent esser amat. Nis uol
465 de tot minim desestrat cars tant entristarse, vosaltres amants, si a qui uosaltres amau, força se mostra
deuers * uosaltres menys graciosa quel vsat; sopte [*f.* 16]
vos adolorau, folls amadors, sino stimau tota stucia ꝛ art ab les dones exercitar, sols per esser guardats
470 de moltes ꝛ leats; ni sap amar qui no pot sostenir dues celles fellones en vna bella cara.

Pallimacro. O, mesqui! desauenturat de mi! mesqui! mesqui de mi! negu cars aduerç, neguna jnfilicitat, negun dolor pot avenir a vn amant, qual
475 nom sia sdeuengut e qual yo, miserable de mi, no haie molt sufert. Mas tant me coue, pus que tota cosa, de mal voler principiada, mal feneix.

Ffilarco. May fou amant qui nos dolgues; may fou amor no plena de sospirs ꝛ lagrimes. Comu vici de qui ama, que sempre jnterpreta dits actes ꝛ fets pur en pijor part, ꝛ sempre argumenta pur contra si, ꝛ les mes uoltes creu lo que no es, e [*f. 16 v.*] de aquell que es cert*sempre dupta. Sou uosaltres, amants, ab la uoluntat molt ardits, ab lobra molt temerosos, ab lo pensament molt stucios, ab la stucia molt sospitosos, ab la sospita molt creents, ab lo creure molt obstinats. E uolse, del passat sols reduyr a memoria les coses prosperas ꝛ alegres, ꝛ al present pendre quant lo temps te concent, ꝛ de dia en dia sperar millor ꝛ sença molta solitut be sperar.

Pallimacro. O, Ffilarco! qui pot quant vol en lo amor, no ama. Coue voler lo ques pot: ¿ꝛ com puch yo del passat no dolerme, pus que, a tant gran tort, me trop hauer perdut lo tot quem feya amant esser beneuenturat? ¿E com puch ara yo no plorar, si ara lo meu seruir aquista no altre que ingratitut? Cosa se troba tant molesta ꝛ penosa, quant seruir ꝛ [*f.* 17] no esser grayt. E*ara ¿quina sperança a mi pot may releuar vna minima part de mos mals, pus quels temps, quals ab tant desig sperauen a nosaltres, Deifira mia, plens de plaers ꝛ solaços, aquells matexos a mi son ab tanta tristesa ꝛ desplaer passats? O, ffortuna mia amarissima! quels lochs los quals yom fiaua fossen a nostres delits mas apparellats ꝛ vberts, aquells matexos son a mi stats closos ꝛ plens de repulsa; ay de mi, Pallimacro jnfortunat! ꝛ aquelles perçones quals yom pençava fossen a les nostres sperances ꝛ desiges quant deuien promptes ꝛ vtils, trist de mi! o trist de mi! aquelles matexes son stades occasio de tota la mia miseria ara. O, dolor meu cruelissim! ¿da qui puch yo sperar pus may aiuda alguna, pus que de qui mes me fiu mes me

nou? O, Deu! ꝛ quant amor fuig * en petit temps! [*f. 17v.*]

FFILARCO. Trist Pallimacro! ¿aquella tua Deifira qual tant amaue tu, no ama mes com solia?

PALLIMACRO. No amas pus, no, Deifira mia! no amas a mi, no! y es me ab tu sdeuengut com souint se veu qui de luny te lo toro alaçat: seguint si força fuig el; lançant se aterra si el se gira; e si ell se ferma, en moltes maneras lo incita a moure; e axi lo jnfesta, fins a tant que ell liga la corda a algun ferm loch, hon, apres lunyantse, riu vehent lo toro ligat, sols noure assi mateix, ara çotant al vent, ara apparellantse en ua a nous combatiments. Axi tu a mi, Deifira mia, apres que agui a mi liguat en aquella ferma promesa qual fins ara me te a tu subiecte, tu subitament comencist a pendre ioch de tota la mia pena; tu, sobte, comencist desdenyar*me; tu, Deifira mia, [*f. 18*] qual de primer tant eres alegra veent me, e la qual en lo principi, tement star algun jorn sense souint reueurem, lagrimist; tu ara per prouarme fuigs; e a mi tens sense occasio alguna en fastig molt y en odi; tu quant me veus molt te torbes; tu encara, hay de mi! no atart a gran tort me flastomes. O, Pallimacro fortunat! aquella nostra Deifira qual viu lagrimar, dolense força quant cert deuia, prenent yo a jniuria vna ꝛ vnaltra sua desdenyosa paraula, aquella mateixa, aquella Deifira que tant me amaue, ara may se farta de creixer cascun dia mes ꝛ mes dolors.

FFILARCO. Pallimacro, en la vida dels mortals neguna se troba a qui no sia aparellat lo seu fy: Troya fou gran ꝛ alta, Babilonia fou rica ꝛ potent, ffou Athenas ornatissima * ꝛ famosissima, e Roma [*f. 18v.*] fou temuda, reuerida ꝛ obeida, quant temps lo cel ꝛ la sua sort a cada vna permes. Ni tu, a donques, pença sino es degut, si vn animo mudable ꝛ feme-

nil deuers tu no es aquell que solia, foll est ꝛ mes
que foll, qui creu en dona may esser costancia
alguna; ꝛ cert, quant be en aquesta fos tota fermesa, 550
pur al uostro amor quant que sia se conuenia lo seu
fi; stima, Pallimacro meu, que may lonch amor fou
sensa molta abundancia de sospirs, lagrimes ꝛ varies
dolors. E qual se vulla aduerç cars, en lo amor,
quant mes ve tart, tant se segueix ab maior ruyna. 555
E uol se reputar en bona part ço que es fi de tots
mals, desliure de tot altre, quals en tal punt venen,
entre los enfellonits amants grandissims scandols ꝛ
[*f.* 19] miseries. E cert, sempre me ha apa*regut ver quel
amor sia fet com la let: qual tant plau quant ella es 560
ben frescha, apres vn poch stant, pren molt vicis. Axi
en amar, quant los amants studian posarse accepts ꝛ
ben mirats, tan alegres viuhen, plens de solaç, jochs
ꝛ festeiants rahonaments; apres, fermat lo amor,
sobte sobreuenen sospites, ꝛ de les sospites la gelo- 565
sia, ꝛ de la gelosia naixen desdenyes. E de aqui
creix lo veniarse; ꝛ les inimicicies dels amants se
prouan esser cruelissimes. E son les dones, quant
de menys conceyll ꝛ raho, tant mes quels homens
molt poch fiants, sospitoses, despitoses; de hon, per 570
minima cosa, se troban ayrades, e apres, per mos-
trarse iustament esser fellones, perseueran ꝛ creixen
a inimistat. Ni trobaras inimich tant capital que,
[*f.* 19*v.*] força alguna uolta, ab vna tua *paraula nos mogua
a pietat: sols lo cor de la dona desdenyat, jndureix 575
per lagrimes de quil ama, e apenes ab lo sanch
remet vn seu concebut desdeny. Perço se uol no
may descobrirse amant, sino quant veus poder
sopte primer satisferte quel amor prengua sos
vicis. E coue, ab lo temps, hauer ardiment molt mes 580
que demanar: natura es de les dones que, de tota
cosa en que pugua exirne roior, a elles molt aiuda

poder dir «yo no ho volia»; z alegranse, vençudes, vna z vnaltra uolta donar aquella cosa que mes
585 elles negan.

PALLIMACRO. A, Ffilarco meu! ¿z qui no sab quant poch se pugua qual se vulla cosa qui molt se desija?

FFILARCO. Ay de mi! no plors mes, Pallimacro
590 meu, no plors mes. E digues me: ¿qual grandissima occasio may fou aquella que en ella apaguas tant gran z ardent amor? *Solen les flames amoroses [f. 20] souint diminuirse, mas no sens grandissima occasio apagarse: placiet narrarme tota la cosa; no faces lo
595 que fan aquests altres amants, los quals aflicts, atribulats, soptement se enclouen en solitut; de hon, ab lo molt repençar, cansats ixen sens hauer pençat alguna cosa. Als animos congoxats nou tota solitut, z molt ajuda, entre los amichs, rahonant posar la
600 grauesa de les sues cures. ¿E que fas, Pallimacro, que pur mires a terra ferm z mut? respon, prechte, z rahonant oblidaras en part lo teu mal. ¿Fou teu, o pur seu error occasio de tanta uostra discordia?

PALLIMACRO. No fou meu, no, ne en tot teu
605 error, Deifira, no; ans, la iniga fortuna mia axi fa a tu deuers mi esser ombrosa z squiua, z be men preueya z digui aquesta ruyna, qual *ara me te opres [f. 20v.] en tanta miseria. Mas ¿pot se may tancar totes les vies al mal que deu venir? E com a laygua, tu quant
610 mes rius li tanques, tant ab mes força romp en altre cors; axi la aduersa fortuna, quant mes a ella te contraposes, tant mes se carregua z romp hon may hauries duptat, z avn punt tornara en aquelles parts hon primer se desfogaua.

615 FFILARCO. Neguna fortuna, negun cars aduerç may ualgue furtar la beniuolencia de qui verament ama, ne qui sia en argument a altri que tu mateix,

la qual, soferint tant dolor, pur segueix amant. E aquella tua Deifira, axi, deuers tu seria cert lo semblant, si en ella fos, quant en tu, fe z ferm amor. 620 Mas ¿qual cars fon aquest uostro, tant de maldirlo?

Pallimacro. Certes: si de mal dir paregueli,
[*f.* 21] Ffilarco meu, que vna z altra, * força mes bella de ella, molt a mi se oferis, com ella en part a 625 altri se proferia, paregueli, trist de mi! esser jniuria del nostre amor si altre encenia lo seu lum al nostre foch. Ay de mi! quant son breus z molt fallibles los dolços deports damor! ¿Par te, Deifira mia, de creure a quit refermaue tota la tua sospita? 630 O, miserables amants! apreneu de mi, creeu a mi lo qual, moltes lagrimes z moltes dolors, me han en aço ja fet esser maestre; fugiu a tant mal; teniu la alegria uostra amorosa dintre los uostros pits amagada, a fi que enueia alguna no la us pugua perturbar. 635 E sien los hulls uostres sempre girats no en altre loch, sino avn lanimo reposa; ni may moure lo acostumat setge al ja ferm amor. Sia en uosaltres vn sol pençament, vn sol seruir, vn sol amor, si no
[*f.* 21 *v.*] voleu apres, * com yo, adolorats plorar lo vostre 640 amor. E si yo axi planch, no hauent errat en alrre que sols en no proueyr a tot altra sospita, quanta sera punicio en aquell lo qual del seu peccat haura neguna scusa!

Ffilarco. E aquest encara sera no poch error 645 en qui ama, si forsa stimara deslealtat no hauerse del tot dedicat a qui uers ell serua ni fe ni pietat. Foll qui para tots los laços seus a vn sol pas! Volse hauer molts ports ahon reduirse de contraris vents; y, en amar, me plau hauer quim reba, si altri forsa 650 me dona comiat. Ni pot correr sino spau qui no haura ab qui garreig; z mira quanta vtilitat asi seria

a tu, si quis proferia agues de seruar car la sua part del teu amor; primer tu ab art auries aquell
655 amor guiat, quant aquell de Deifira secret be ꝛ amagat; de hon *sospita en ella may seria ferma, e [*f.* 22]
apres hauries ab qui, ara iugant, oblidaras tota altra rebuda jniuria. Mas, pus que la fortuna tua aqui ta conduyt, mesqui Pallimacro! resta quant que sia
660 esser a tu mateix jnimich, ꝛ judica perdut lo ques perdut. Prou has vists molts ꝛ molts jorns en lo teu amor alegres ꝛ benauenturats: tu lauors amaues ꝛ staues avn Deifira uolia; allis feyen ꝛ deyen coses jogoses ꝛ alegres, quant a ella playa ꝛ a tu no des-
665 pleya. E axi, cert, foren aquells dies pus clars ꝛ serens: ara ella torbada sen fastija; sens raho ꝛ occasio alguna te desdenya; donchs tu, Pallimacro meu, ab molta raho no seguescas hauent tant en hodi la tua libertat, que tu pur dons tu mateix a quit des-
670 denya. Si a ella no dol perdre vn *fael amant, ne a [*f.* 22*v.*]
tu paregua dolor exir de tanta seruitut. Semblam iniuria pur seruir a qui no vulla esser seruit. No pot sino dolerte vna ꝛ vnaltra uolta, en tal manera lexar lo que a tu solia esser grat ꝛ car; mes venç a tu
675 mateix, ꝛ vencras amor. No curs veure quit mira ab despit, no saludar qui dins si te flastoma, no esser seruidor a qui no sap esser huma senyor; resta duymes desser subiugat a qui se alegra de tota ta dolor ꝛ miseria.

680 Pallimacro. ¿Que uols tu de mi que yo fassa, Ffilarco? io may poria jnduyrme en lanimo fer o dir coses quen aquesta desplagues, y es me turment veurela sino alegra ꝛ contenta; si ella es iniusta deuers mi, quant que sia sen penedira ꝛ li dolra; en-
685 tre tant yo dins mi james abandonare de amar*la, [*f.* 23]
e, en qual se vulla modo, seruarli honor.

Ffilarco. Loute, Pallimacro, ꝛ cert en asso

mostras quant en tu sia gentilesa ꝛ costum; ꝛ molt te maldira si tu, com aquests altres vilans ꝛ despitosos amants, no seguint los totes les coses quant 690 massa bestials serquen, sopte, ab desdeny ꝛ menaces veniantnos, en vergonyam retre miseras ꝛ aflictes les deseuenturades amades, qual pur ara a ells eren cares; ne li par peccat a hobrar ab jniuria, lo que li es stat donat per amor ꝛ cortesia; molt cert, sera 695 contrari a tota noble ꝛ bona natura, si del amor neix inimistat. Leixen los gentils amants vsar despits ꝛ desdenys als vertaders vilans, pus que gentilesa sempre fou plena de humanitat ꝛ facilitat, gentilesa no serua desdeny, ꝛ tot desdeny deuers quit 700
[*f.* 23 *v.*] ama sent de iniuria; *mas bet confort duna cosa, Pallimacro, lo que veus esserte de la iniga fortuna tua vedat: lo que tu proues, ab tot que facil se puga, no pot vsar ab tu pietat alguna. Allo que tu coneixs esserte de temps lochs ꝛ de totes les coses 705 denegat, nou deus voler: dellibera quant que sia hauerte libert, o que beata cosa viure en si mateix, vacuu de tota cura.

Pallimacro. Ay de mi, Ffilarco meu! ¿que puch yo de mi, hon yo tot so daltri? Teu so, Deifira 710 mia, ꝛ teu vull esser; tu quant de mi vols, tant sia! o placiet prouar la paciencia mia veniante, si may fui no quant deuia prompte a amarte, o placiet glorieiar dauer amant qui per negun ultratge reste de seruirte: yo no perço may me oblidare les tues moltes ab mi 715
[*f.* 24] gentilesas; stan scriptas dintra lo *meu pits los teus donosos sguarts, dolços continens ꝛ dolces paraules ab les quals me vencist a amarte. Jo sempre, deuers tu, sere fael qual sempre fuy; tal sera lo meu derrer dia en lo nostro amor, quals stats son tots los altres, 720 quant volras, disposts en amor ꝛ prompts: vna hora mateixa finira en mi vida ꝛ amor.

FFILARCO. E quant be: molt me par gentilesa, del port cridarte en nau, ꝛ apres leixarte sol en alt ꝛ
725 tempestos mar, e si reduirse al segur; hon, si ella fa en tal manera per veniarse, cert, poch merita esser amada: amor no vol veniança; veniança ve de enemistat; si ella axi sense occasio te maltracta, cert ella molt mereix esser odiada. Qui sense raho iniuria vn seu,
730 qual força sia enemich, aquest vsa tirannia, per tant cant noure a quit *ama vendria massa de crueltat ꝛ [f. 24v.] bestialitat. Mas, judica tu, Deifira, no dich quant de ella proues, mes quant a tu plau, e aci digues me qual a tu seria mes car, o exir en libertat, o viure
735 en aquests turments. No serien obehits los senyors, sino poguessen donar ꝛ leuar als seus los molts bens; a tu pot Deifira leuar no res que teu sia; qui resta de amar, pert lamor: no ley tol altre. E tu adonchs, si axi uols quant se deu voler libertat ꝛ
740 repos, disponte no voler de aquesta cosa que ella te puga donar, e seras franch; resta de uoler, ꝛ seras libert; ꝛ poca te sera fatiga no voler de aquesta ço que poria ella may donarte cosa digna a la tua virtut: no honor, no riquesa, no fama, no grau, no
745 dignitat alguna, quals totes ab menor treball aquistaries, si tu en aquelles lo teu temps *ꝛ enginy [f. 25] tant consumases. Lo temps ꝛ lo trebayll en ua despes, se pot nomenar perduda cosa; ꝛ cara tu, si tu de aquesta Deifira no rebesses pur jnfinits despleers;
750 que si força te plau veure vna bella cara, molt mes belles caras que la sua, souint te sabran alegres ꝛ dolces, quant la tua Deifira superba se tanca en molt desdeny. Sit plaura vn gracios sguart, molts mes donosos y angelicals hulls, tot lo dia bellament
755 ta firen, quant la tua Deifira despitosa te squiua. Sit plaura vn festejant moteiar, molt mes jugosos ꝛ cortesos que ella, te criden souint rahonar te ꝛ riurs

ab tu, quant la tua Deifira obstinada, o sols calla
muda, o respon coses quit adoloran. Mas, yo veig
lerror teu en que encara pequen los amants: que 760
[f. 25 v.] tenen a viltat no seguir lonch *lamorosa empresa;
ffolls amants! si pur tendreu en la ma cosa qual, hon
mes la strenyeu, mes vos puny. Força encara tu,
ignocent Pallimacro, te creus de aquesta esser amat;
creume, Pallimacro: amant a tu Deifira, li dolrien les 765
penes tues; si ella no agues tu massa ha odi, ella cert
no poria no plorar veent te tant aflicte. Si aquesta
tua Deifira, Pallimacro meu, fos danimo vers tu no
molt inimicicim, ella no dupts james alegrarse de
axi mal tractarte. Pren argument de tu mateix: per- 770
que tu vertaderament ames a ella, te dol mirarla
sino alegra ꝛ contenta. A donchs, si ella poch ama
tu, si ella tant tes enemiga, tu de aço duy mes hix
de tanta seruitut, ꝛ pren viril animo de tu ꝛ bon
partit. Vna sola uolta te dolra tallar aquel menbre 775
[f. 26] *qual al continuu molt te aturmenta. Se yo si a tu
semblara aspre lexar, quant has en hus aquella y
aquellaltra hora veurela ꝛ saludarla; mas, stima
que negun carrech en amar es axi pesat, lo qual
no sia molt lauger a quil vulla soportar; ꝛ carrega 780
per fexuga ꝛ desmesurada que sia, torna laugera a
qui la posa. Lamor creix per hus, ꝛ per no hus
aminua; nos pot algun lonch amor perdre en vn
dia, mas aquella ma sera prescissima qual sia se-
gura; coue posar lo carrech amoros dextrament en 785
terra, si aqueix mal te aturmenta, ꝛ no lançarlo
en modo ques rompa sobre los teus peus en ven-
iança ꝛ inimistat. Comença, a donchs, a dexar vna
hora; apres dexa vn dia; e axi creix cascun dia mes
lo oblidarla, fins que tu mateix goses star molts 790
[f. 26 v.] *e molts dies, ꝛ encara mesos, sens veure quit es
enemiga.

PALLIMACRO. Ay de mi, Deifira mia! ¿com te veure may yo esser a Pallimacro teu inimiga, tu de
795 mi may no en dits no en fets ofesa, tu sempre de mi honrrada? Jo may a tu fuy enuios o jmportu, sino fos en molt amarte ab fe ꝛ mirable paciencia; ¿ꝛ que mes puch yo? ¿que vols tu de mi, Deifira mia, que vols tu de mi?

800 FFILARCO. Dichte yo, ella volria may recordarse de tu, sino quant te veu, et uolria sempre stiguesses adolorat, consumante ꝛ spasmant per massa amor. E tant te recort, Pallimacro, que la dona sab sols amar o molt odiar; prest sencen vn
805 cor femenil a amor, molt mes prest se enflama de follonia ꝛ odi; ne en altre serua costancia alguna, sino en mantenir baralles ꝛ fellonies. E recort te, Pallimacro, * que la dona ama sempre, ꝛ plau [*f.* 27]
qual se vulla cosa fassa ꝛ diga qui ella ama, ꝛ de ell
810 acepta tota cosa sempre en millor part vertaderament; e axi desdenya ꝛ reb a despecte, ꝛ jnterpetra pur en mal, tot ço que faça qui li sia en odi. Tu, adonchs, quantes mes coses faras per plaureli, tantes mes te inimicara.

815 PALLIMACRO. ¿Sera james tanta aduersitat en lo nostre amor, que yo pugua creure tu esser a mi, Deifira mia, enemiga?

FFILARCO. Ans sera franca de tota cura ꝛ solicitut, la tua; no amaras, e sera miserable vida a Dei-
820 fira, quant en ella cremen les sues fellonies ꝛ sos desdenys.

PALLIMACRO. ¿E pore yo may restar de amarte, Deifira mia?

FFILARCO. Mal se sap lo ques pot, si nos proua.

825 PALLIMACRO. Ay de mi, Ffilarco meu! a mi sdeue com qui aporta en los pits ficat lo * ferro, [*f.* 27*v.*]
hon ab ell viu morint en dolor, ne dupts que

soptadament sens el cauria en mort. A tu, Deifira mia, port yo dins lo meu pits; a tu, dia z nit, entre mi rahon; a tu sola veig en los hulls z front de qual 830 se vulla altre bella; tu vna guia est de la mia vida; tu, Deifira, me consumes a mort; sens tu, no vull ni puch viure.

FFILARCO. Seruar obstinacio en lo mal seu, ve de furor; z solen los prudents, entre los primers 835 remeys en aquest mal, axi recordar que les feynes maiors oblidan los ocis del amor.

PALLIMACRO. ¿E, Ffilarco, parte poca feyna contentar vna dona, parte poca feyna contentar si mateix amant? 840

FFILARCO. Ay! ans vna sola dona, a mi par, es per molt z molt mes mal que per dotze homens. [*f.* 28] Mas, per releuar del animo tants teus * pençaments greus z amarissims, aiuda pendre altra faena, z apartarse del animo aquestes flames quals a tu axi 845 consuman. Volria yo a tu veure ab tos amichs en la torra, seguir, o lop, o onço, e axi fugint aquesta altra molt mes bestial bestia, no dich dona, mes amor.

PALLIMACRO. Aço conech yo per proua, Ffilar- 850 co; que quant mes se aparta la corda del arch collat, tant mes seança a retenirla, z tant ab mes jmpectu retorna qual primer era.

FFILARCO. E avn aço no res aiudes, a mi par poca prudencia fugir a tots los altres delits: seriet 855 vtil axi al continuu anar entre molts solaçosos amichs, prop los quals tu, ensemps alegra, oblidases qui tes molest.

PALLIMACRO. ¿Que creus, Ffilarco, per metre margarites z pedres precioses en un vexell ple 860 [*f.* 28*v.*] daygua, * que per ventura menys sobraxis? En vn animo ple de tanta tristeza quant lo meu, no

res si pot metre que no fassa sobraxir lo dolor.

FFILARCO. Sia axi: ne yo perço me descobriria
865 tant adolorat. E aço, per no esser greu a quim ama, z per no fer content qui de mon mal se alegra; z uolse fingir no curar del que altri en despit fa, perque tu molt ne cures; axi, fallit lo seu pençament, cessara de serte en aquella part molt. Sempre fon
870 vtil en obscur stendre los seus filats.

PALLIMACRO. ¿Par te, força, millor vestirse de ortigues que parer nuu?

FFILARCO. Par a mi, cert, millor mostrarse fello deuers quit jniuria, que adolorat; z parme cosa
875 molt seruil, contre la jniuria hauer no alre sino lo doler seu; z alguns encendis son qui millor se apaguen ab ruyna que ab aygua. E quant yo fos ofes a tort, cert, ab raho * mostraria lo meu desdeny, [*f.* 29] per no dar de mi licencia a altri mes qui a mi
880 mateix.

PALLIMACRO. No cregues que ajut, Ffilarco, no portar en la ma enceses les brasas, per mes scaldar altri; z ab la mia fellonia jnflamar lira a qui pot en mi quant uol, seria creixerme turment.

885 FFILARCO. E per menys sentir aquest turment, pus ques diu «lum clau ne trau laltre» ¿perque no aceptes tu qual se vulla vna de tantes bellissimes z singulars dones, quals axi tot lo dia a tu molt se proferexen, z los nous delits lançaran los trists teus
890 pençaments?

PALLIMACRO. Jo no se de hon, a mi tant sia nat vn jncreyble fastig deuers totes les dones, que no puch, sence greu stomech, mirarne alguna: sols tu, Deifira mia, nom desplaus; sols Deifira es als
895 meus hulls no jngrata.

FFILARCO. E benauenturat tu, si, quant * les [*f.* 29*v.*] altres totes menys a tu plauhen que Deifira, axi tant

mes que les altres a tu àquesta vna Deifira desplagues: que hauries lanimo teu libert a maiors tues ꝛ molt mes eternes lahors. Mas, pusque en aço no dones loch altres mes facils remeys, vn sols ne resta, lo qual te pot restituyr en libertat: fuig, Pallimacro, luny, hon tu ni veges ni hoges recordar Deifira, ni mare, ni germana, ni dels seus algu. Quant mes te apartaras, tant mes se cançara lo amor a perseguirte; lamor, no molt nodrit en oci de plaents sguarts ꝛ graciosos rahonaments, parteix.

PALLIMACRO. Miserable Pallimacro! tu, a donques, fugires la patria tua, parents ꝛ amichs teus; ¿ꝛ quin teu vici de tant te priua, de axi tues carissimes ꝛ gratissimes coses? Ay de mi! amar massa a altri
[*f.* 30] mes que a mi, axi de mon mal mes stat * occasio; ꝛ tu, adonchs, Pallimacro, en stranya terra fugiras desuiat, sol ꝛ molt plorant la tua miseria. Dessafortunat, molt dessafortunat! ¿ꝛ quin teu peccat a tu en aço james retribuex tanta jnfelicitat? Ay de mi! seruir ab molta fe a qui mes ingrata, fa a mi esser molt infortunat. O, mesqui Pallimacro! tu, adonchs, en exili staras, soferint en tu pena de la jniusticia de altri. E aquelles nostras, Deifira mia, entre abdosos letissimes rialles ꝛ cubertissims moteigs, ara la tua jniuria axi a mi fructifica manifestes lagrimes ꝛ dolors; ꝛ daquelles antiques entre nosaltres dulcissimes plazenteries, ara en tal modo per tua jmpietat me trop caygut en tanta miseria. O Deu! los altres amants, amant reben de lur fe alguna gracia, beniuolencia ꝛ
[*f.* 30*v.*] cortesia: a mi sols, mes que les altres fidelissim, * en premi es datdesdeny, odi hi hexili. Adeu, patria mia! adeu, amichs meus! Pallimacro, molt fael ꝛ molt subiecte amant, fuig en terra stranya a uiure plorant en exili. E tu, Deifira mia, ara sens mi ¿quina vida sera la tua? ¿qui vendra saludarte? ¿qui tornara spes a

ferte alegre? ¿qui seguira a tu molt amant? ¿a qui te posaras tu ornada? ¿quit loara? ¿qui, quant yo,
935 iames te retra honor? ¿tu, jouaneta z bella, seuras entre les altres sens hauer qui molt stim la tua bellesa? ¿ot plaura donar a nou amant, pus que tu axi a tort has sclus z lançat qui a tu mes que a si mateix amaua, ama y sempre amara? Adeu, Deifira!

940 FFINITO LIBRO GLORIA XPO

*COMENÇA LO PROHEMI DE [*f.* 32]

ECATHONFILA

LEO Baptista Albert a Nerocci Albert saluts moltes diu. Aquests dies, en la torra (per retornar a mi qui staua flach de aquella febra en la qual alguns dies primer hauia iagut) me exercitaue sagetant; avn tu, Nerocci meu dulcissim, entre los altres quals yo am, me venguist a la pensa; ꝛ recordam quant, caualcant ꝛ en tota viril destresa, ab tu me solia jouenet exercitar, desijaue per qualque poch de poderte desliurar de aquest teu amor, qual crech tenen per cert occupat. Se yo que tot animo gentil amant, tant ama quant pot; mas apres que yo he tornat veure tota cosa poder lamant, saluant que durar sence spessament reueure qui ell ama, deliberi, per satisfer al plaer meu, no voler esser *enuios. [*f.* 32 *v.*] Mas, per poder en altre temps aci ꝛ en alrre alegrarse lamicicia nostra, tota alegra ꝛ franca, he pres aquest oci a descriure de hon sien en amar tots quals se troben dolors ꝛ mals, a fi que tu ꝛ qui força amas, legint sapiau ꝛ squiueu lo que us poria noure. No que yo duptes en tu no sia enginy ꝛ enteniment a tota prudencia ꝛ aptissim, mas parme que qui ama quant mi tu occupat de varis pençaments amorosos, puga no a tart errar; ꝛ sdeues que qui suau en mig del polç, en lo camp no be mira lo sol. Tu, adonchs, ab oci ꝛ attencio hoyras la nostra Ecathonfila, no

menys eloquent que pratiqua maestra de les coses 970
amatories, la qual tot ho recitara. Plauram, Francesch
meu, qual quant mi mateix am tu, ab mi ensemps,
[*f.* 33] la smena que sabs *de aquestes semblants coses: yo
so molt necligent scriptor, ꝛ pur, smenada, menys
desplaura a qui la legira. 975

PARME ofici de pietat ꝛ vmanitat, avn yo en vna
ꝛ vn altre de uosaltres, bellissimes donzelles,
veig mes senyals danimo opres de grauissimes
cures amatories, alli, ab quant en mi sia art ꝛ enginy,
retreles a uosaltres facils ꝛ leugeres. E ara, veent 980
part de uosaltres, filletes mies dulcissimes, sostenir
lo front ab la ma ꝛ les galtes, part strenyer los
braços als pits, part sospirant ajustar les mans a la
cara, part aci ꝛ alli per tot aquest teatro, hauer los
hulls sollicits a regonexer entre la multitut aquell 985
hu amat qual aci sperau ꝛ molt desijau veure; y en
[*f.* 33*v.*] aço no puch yo no *hauer pietat de qui axi conech
esser en aquelles penes, en les quals yo temps fuy
menys ensenyada a amar ꝛ langint viuia; ꝛ be que
en uosaltres sia optim enginy ꝛ singular prudencia 990
a ben regiruos amant, no pero dupteu, jouenetes
ornatissimes, menys de mi en aço spertes, que de
mi hoyreu coses quals vos seran gratissimes ꝛ vti-
lissimes hauerme scoltat. Negu se troba optim metge
quant aquell al qual se recorda hauer jagut en 995
aquella malaltia qual ara uol leuar a altri; jo pur
fins aci, entre lo meu ꝛ altre amor, iam trop hauer
sense penediment algun saciat lo desig meu ab hu
mes de cent amants; tals, que a cada auctumpne
puch contar dues amors: on per aço los literats 1000
homens, quals mes dels altres sempre a mi plague-
[*f.* 34] ren, entre lurs priuats ꝛ amorosos *rahonaments

me anomenan Ecathonfila, que diuhen uol dir: cent qual yo ab la mia companya nos som alegrats
1005 damor; ꝛ ara en mi sper sobre cent lo segon triumphe, en los solaços ꝛ dolcesa del amor. Per tant, animes mies, veciadures mies, mentre que los momos ꝛ personatges sobresean a uenir aci en lo teatro, ascoltau quant fareu ab diligencia ꝛ molta actencio,
1010 a mi, en aquesta art singular maestra, ꝛ cubdiciosa de feruos molt destres, e apendreu acabar les vostres amors ab jnfinit plaer ꝛ alegre contentament, senç temor de doleruos de algu desastrat cars, qual en amar pugua seguiruos.

1015 En totes les mies amors propies, quals fins aci son stades no mes de tres, y en aquell hon yo *mes posi la mia obra ꝛ jndustria, james sino del [*f. 34v.*] primer agui per mia jmprudencia molt de dolerme o de penedir de cosalguna: fon ell primer amor meu
1020 en aquella edat joueneta, quant yo molt stimaua la mia bellesa, ꝛ mes preaua vencre les mies baralles ꝛ proues que aiustar aquella vna cosa per la qual sola me yo aornaue, ꝛ molt studiaue mostrarme bella ꝛ delicada. Mes de aço sempre apres molt te retudes
1025 gracies a tu, Venus, ꝛ a tu, Cupido, que en aquell primer amor meu, regida per jouenils errors, donist a mi amant prudent, virtuos ꝛ modest, piedos, sufirent, y en tota lahor ornatissim del qual yo aprengui lo que molt aiuda: amar secret ꝛ sens altiuesa,
1030 de dia en dia smenant les mies errors, ꝛ sempre mes conexent coses a amar perfetissimes cert ꝛ necessaries, per fins *arrecitar largues ystories ab [*f. 35*] los hulls sol, ꝛ ab lo sguart. Benauenturada amada qual axis troba, fortunada de vn fidelissim ꝛ amantissim amich! dolç amor! dolç deport! dolç aquell

primer ardor, lo qual dona a qui ama pau ensemps
z doctrina da molt contentarse. May cau del animo
vn primer vertader z be pres amor, nis pot dir
quanta suauitat z quanta alegria sia, de infinides
parts, en qual se vulla vertader amor; mas, cert, en 1040
lo primer molt son desmesurades les dolceses z leti-
cies nostres, si ya, quant souint se sdeue, nou per-
turba: que nosaltres, dones, qual era yo leugera z
joueneta, molt som desdenyosas z molt stimam
tota minima nostra pressa baralla. Ffolles de nosal- 1045
tres! quants delits merauellosos perdem en proua, z
[*f.* 35 *v.*] quant apres soles y en pal[e]s ploram *la nostra dure-
sa! es ne causa principal nostre defecte; [ne] en nosal-
tres mancan les nostres continues dolors, sino quant
ab nostres moltes lacrimes retem madur z tractable el 1050
dur z aspre animo nostre. Aiuda be adonchs saber
sens superbia z desdeny amar, mas a tart se sdeue
poder, menys de aspresa, continuar lo principiat
amor, si ab prudencia primer no elegim a nosaltres
abte z condigne amador. Ascoltau adonques, don- 1055
zelles delicatissimes, e apreneu de mi viure alegres
amant ab pau z glorios repos.

'Jo aci primer vos ensenyare elegir obtim amant;
apres vos fare maestres en quina manera z ab qual
art poreu pendrel z nodrirlo de gracia z beniuolen- 1060
cia; derrerament hoyreu quant facil z segur vos
mostrare, lonch temps triumphar en les vostres
amoroses sperances. E qual apres per aço a mi retreu
[*f.* 36] entre *uosaltres gracies! Deu bo! qual gracia retreu
a mi, donzelles amoroses, quant prouareu los meus 1065
manaments a vosaltres prestaran grandissima vtilitat!
Mes de uosaltres neguna altra sper, ne res deman,
sino que scolteu ab molta attencio los meus dits z
manaments: molt amau aquel hu de qui molt vos
sentireu amades. E cert aferm aço, que qual de 1070

uosaltres amant no seruara lo meu recort ꝛ amonestament, aquesta no sper may satisferse sense grandissima perturbacio, ne may stim poder viure amant no molt carregada ꝛ opresa dinfinida tristicia ꝛ
1075 dolor. Estau, adonques, atentes a apendre quant uos valra saber lo que molt vos nou no saber amar.

Hauem aci primer a dir quals sien de elegir amants. En lo principi vos amonest, carissimes filletes, *elegiu amant ne vell de edat, ne molt jouenet. [*f.* 36*v.*]
1080 Neguna edat pus se troba a benauenturat amar abte, quant aquella dels ja ferms ꝛ robusts homens. Son los vells duydemes farts ꝛ jndisposts als dolços deports damor. Estimau uosaltres quant sia turment amar qui molt nous ama! Verament aquests jouenets
1085 en lo primer florir de la lur virilitat son dulcissims daspecte, e a les longues vigilies força menys quels altres debils. Mas, per amor de Deu, prech uos posau aci lanimo ensemps ab mi a regonexer quants dampnatges aquests ab si aporten. No son sperts, e
1090 tota poca cosa a ells al animo fa gran hombra; son delicats, ꝛ per aço mal sofirents; aventats, barallosos, e, per que poch coneixen, jmprudents; de tota cosa sospitosos, subitament se desdenyan; ꝛ may los *veureu sens algun partesa amich, ab qui recitan [*f.* 37]
1095 tota la sua amatoria ystoria; ꝛ plauli, fingint, ab lo uer aiustar, ꝛ glorieiarse de falç. De ques segueix que, qui hou, refereix als altres; ne may se pot dir de nosaltres dones cosa axi falça, que no sia de algu bo creeguda; e axi primer som per aquests jouenets en
1100 veu ꝛ parlar del poble, que nosaltres sapiam lo nom de quins ama. E sdeue (quant be tota sinistra fama de nosaltres callas) com se dira, que la leonça joueneta, seguint lo seruo, massa juga ab ell ꝛ nol pren. E quant a mi, axi sdeuenint, mes plauria aceptar vn
1105 vell amant que vn axi joue! Sera lo vell sabut,

dextre, ꝛ prest a conexer ꝛ a obrar a temps ꝛ loch
ꝛ a tota occasio; lo jouenet no be conexera aço
quant sia vtil, ꝛ conexento no sabra hauer ardiment
[*f. 37v.*] ne ajudarsen. Veuras lo *vell amant secret, sofirent,
cubert, modest guardador, quant lo jouenet tot lo 1110
dia uoltara entorn la tua porta, com qui sols serca
fer cascun pas testimoni del uostre amor. E sino
per grandissima occasio, lo vell amant lexara la
empresa: amara a tu vna sola, ꝛ, restant de amarte,
no pero te inimicara ne sera enuers tu en fets o en 1115
paraules dur o molest. Lo jouenet, lo qual, com qui
nou ve a publich mercat, en tot loch bada, de tota
cosa se merauella, ço que veu volrria, tot petit
sguart ell pren a altra part. E neguna se troba
miseria a qui ver ama maior, que amar qui no ha ab 1120
si dedicat la sua voluntat ꝛ animo ensemps a seruir
tot a vn sol amor; apres encara aquests matexos jouenets, per qual se vulla minima occasio leixan damar;
[*f. 38*] ꝛ par a ells virilitat ꝛ valentia *encara, he degut,
hauerse a nosaltres quasi com a capitals enemichs. 1125
Mesquines de nosaltres, si, axi amant jouenets,
leugers per edat, superbos denginy, vans de consell, viuim en continua por ꝛ dolor! En vna cera
molla facil sempronta ꝛ facil se desfa qual se vulla
forma: axi en aquella primera virilitat tendra ꝛ de- 1130
licada molt mes, creeu a mi, se apagua prest lamor
que no sansen. E a qui pur alli plagues cansarse
sots aquell hun amoros solaç, recortse quant no
sia menys la rosada que cau en tot vn stiu, que
la pedra la qual en vn ꝛ vn altre dia se consuma. 1135
Son adonchs, com vaeu, donzelles gentilissimes, los
vells a amar no en tot abtissims, ꝛ son los jouanets
perillosos molt ꝛ da fugirlos. Mas aquells que florexen en edat ferma ꝛ madura poden lo que aquells
[*f. 38v.*] vells son debils, ꝛ saben *ço en que son los jouanets 1140

ignorants ꝛ grossers. Vna poma madura ꝛ sencera
mes sera odorificant ꝛ suau que quant era verda.
Mas aquesta massa madura sera buyda ꝛ podrida:
axi lamor dels jouanets sta ple de acerbitat ꝛ aspresa.
1145 Encara mes en amar son altres infinides no menors
dolceses molt marauelloses, mes que seure sols
dos de sobre vna spona: es hi lo moteiar festeiant;
son hi *sospirs* [descobrir] les sues dolors recomptant
les antigues passades molesties; es hi lo palesar de
1150 tota sospita smenant ꝛ ab dolç acusar reprenent lu
al altre; e axi alegrarse sospirant moltes hores, part
rient, part dolcement lagrimant. Neguna cosa tant
se troba suau a qui ver ama quant, sobre les galtes
sues ꝛ sobre los pits, sentir vnides les lagremes tues
1155 ab aquelles de quit ama. ¿E, qual mel de *abelles, [*f. 39*]
qual cinamomo d Arabia, qual nectar apparellat als
deus, ffilletes mies gentilissimes, qual se pot ymagi-
nar cosa tant plaent quant vna sola lagrimeta de
qui tu amas? Cosa jnextimable, dolcesa marauellosa;
1160 neguna tant se troba en amar preciosissima ꝛ de
molt extimar; no totes les pedres precioses apres
dels indis, no tot lor entre los persos, no tot lim-
peri dels latins tant son preciosissimes, o ffilletes
mies ornatissimes, quant vna sola lagrimeta de qui
1165 tu amas. O benauenturada donzella! o fortunada
amada! o beata amor qual en aquells hulls tant de
tu amats, veuras ensemps amor, fe, e pietat, e
dolor. Y en tal manera a semblants ꝛ molts altres
diuins plaers ꝛ delits, quals per molts respects ꝛ
1170 per breuitat aci no recompte, son molt apropiats, no
los jouenets, ne en tot encara *los vells, mas sol los [*f. 39 v.*]
ja ferms ꝛ madurs enteniments. Ffins aqui haueu de
quina edat deuen esser los millors amants. Restan
altres coses vtilissimes en sguart de elegir lamant,
1175 quals recitare breument. May a mi paregue apte

a amar home molt rich, car aquests peccuniosos compren lamor z no cambian la benivolença, z poden de moltes satisferse no seruant fe avn ver amor. E par me durissima cosa amar home molt bell, car de moltes es request; de nosaltres molt 1180 amat, may podem viure de ells sens grandissim sospecte. E par me perillos amar home de gran stat z molta benauenturança, perço que nos poden donarse a amar sens molts domestichs z stranys testimonis; e may ixen sensa multitut de sos seruidors 1185 z amichs; e sempre de tots mes quels altres notats
[*f.* 40] z tenguts amants; e son *aquests mateixos danimo superbo z pensa altiua; e souint mes coses volen per força que per amor. E parme poca prudencia a amar aquests occiosos z jnepts los quals per fretura 1190 de feynes fan lamor seu quaix exercici z art, e ab los seus cabells rulls ab clenxa, z ornaments riques, z liurees senyals de la lur leugeria, mudables z frasegosos per moltes partes discorren; fugiu aquests, filletes mies, fugiulos, perço que aquests no aman, 1195 mes axi passan passeiant lo dia, no seguint a uosaltres, mas fugint enuig; e lo que diuhen a tu, semblant diuhen a quantes encontran; z lo [que] de les altres diuhen no dupteu, semblant diuen de tu, o uer, [o] falç sia. E par me blasme qual força fan al- 1200 gunas, darse a pagesos z tregirs o seruidors, perço que aquestes en aquesta manera fanse seruidores de
[*f.* 40*v.*] perçones vils *e vilanes; z stiman aquests jnfimos z mercennaris homens de aço nobilitarse avn en publich diuulgan ells esser acepts a alguna gentil z 1205 magnifica senyora. E dejus hombra de religio amar qui per cantons palesament cridant te publich et maldigue lo de que en secret te pregua, a mi par no blasme sol mas jnfortuni. Aquests adonchs quals he recomptats, molt richs, molt bells, molt afortunats, 1210

molt adornats, molt vils, son a bell ꝛ ben amar no vtils. Ara jnuestigarem quals sien vtilissims amadors. No dupteu, donzelles molt gentilissimes, que vn amant no pobre, ne sutze, ne desonrriuol, ne vil,
1215 sera optim a qui fiem lo nostre amor; aço ver quant en ell sia prudencia, modestia, sufirencia e virtut; ꝛ fon natura ꝛ uoluntat mia sempre cubdiciosa *a [f. 41] amar perçona, qual hoys, studiosa de bona art, literada ꝛ ornada de moltes virtuts. Semblant aquell
1220 meu primer senyor de mi mes que mi mateixa molt amat. Ell, de persona ꝛ daspecte bell ꝛ gentil, senyoril, delicat ꝛ ple de merauellosa vmanitat; ell, de enginy sobre tots los mortals quasi diui; ell, copiosissim de totes virtuts a qual se vulla grandissim
1225 princep dignissimes, destre, robust de la perçona, animos, ardit, mansuet ꝛ reposat, callat, modest, moteiador e iugador, ꝛ avn, quant era necessari, ell eloquent, docte ꝛ liberal, amoros, piados ꝛ vergonyos, pratich ꝛ, sobre tot, fedelissim; el a tota
1230 gentilesa prestantissim; sgremir, caualcar, lançar, sagetar, e a qual se vulla semblant cosa abtissim ꝛ destrissim; ell, en musica, en sciencia, en pintura, en sculpidura ꝛ en tota *bona ꝛ noble art spertissim, [f. 41 v.] ꝛ en aquestes, encara en moltes altres lahors, a quis
1235 vulla primer era ꝛ no segon. No poria aci recomptarvos la meytat de les sues merauelloses virtuts, per les quals lo senyor meu entre totes les gents era famosissim, amatissim ꝛ reuerendissim, nem par desonor nomenar ꝛ reputar senyor aquel dulcissim,
1240 vnich fael amich, per qui neguna seria axi dificil ꝛ fatigosa cosa, qual yo prompte no prengues per plaureli ꝛ hobeyrlo, ꝛ seriem en loch de carissim do, dir, donar ꝛ fer qual se vulla cosa el me manas. E ara ꝛ quant li plaura, de mi pot esser obeyt, certes, de mi
1245 senyor. O senyor meu! o fortunada mi, hon axi la

mia fortuna me dona a tu amant, al qual may se tro-
[*f.* 42] bara par ne semblant virtuos! Mas apres jn *fortunada
de mi que axim trop no hauer pogut en aquella lon-
gua terra, avn tu, senyor meu, stas, ab tu vn sol
viure en perpetuo ꝛ felicissim amor. Mas esme 1250
confort, pus que encara dura la fe en mi ab la
memoria de tu, que encara serue ꝛ seruare tots los
teus dons ꝛ recort de la nostra dolcissima beniuo-
lencia. Semblant (filletes mies amantissimes)
semblant amant si may algu se trobara, vos con- 1255
cell que elegiau ꝛ molt ameu. Sempre a amar
proproneu los literats virtuosos ꝛ modests. Aquests
son de qui rebreu amant jnfinit premi de la vostra
benuolença ꝛ fe, e dels quals [no] haureu may a dup-
tar desastre algu; aquests son aquells quals fan lo 1260
nostro nom apres dels nostres nets esser jnmortal;
aquests fan les nostres balleses splendidissimes ꝛ
[*f.* 42 *v.*] diuines : encara viu Lesbia, Contia, Sintia ꝛ * les
altres ja mil anys passades amades daquells docts ꝛ
literats. Amau, donzelles, adonques los literats vir- 1265
tuosos ꝛ modests, ꝛ viureu alegres ꝛ honrrades en
dolç ꝛ perpetuo amor.

Dit quals sien de elegir amats, segueixse mostrar
de pendrels ꝛ nodrirlos amant. E primer uos amo-
nest, filletes mies suauissimes, que cosa neguna se 1270
troba presta ꝛ facil a uosaltres, donzelles fermosissi-
mes, quant afeleguar quius segueix remirant : vn sol
dolç sguart, vn presentaruos alegres, vn continent
amoros encen qual se vulla sia fret ꝛ pereros coratge
a dessijaruos. E perço no a tart he vist algunes vanes 1275
donzelles molt errar, stimantse amades de qual se vu-
lla, pusque vna uolta les guart; ꝛ a tots ferman los
hulls, ꝛ alegranse esser acercades de molts vaga-
[*f.* 43] bunts, e creuen tant esser *belles quant de molts son
molestades. No es lahor de bellesa, no, filletes mies, 1280

hauer gran exercit de qui us asetge, mas saber ornarse no menys de humanitat ꝛ facilitat que dor ꝛ de porpra, ꝛ ferse amar ꝛ reuerir. Vn sol lum fa vera ꝛ antegra ombra qual molts lums entorn la
1285 guastan. Axi no de molts, mes de vn sol ferm ꝛ fael amant, se segueix entegra ꝛ dolç amor. E sdeues quel poll qual continuu va gratant per tot tarreny, apres la nit dorm mal sadoll. Ajuda adonchs a qui ama despendre la sua obra en part avn trob
1290 de nodrir lo seu amor; ¿ꝛ qual poch prudent no concidera quantes incomoditats ꝛ dampnatges sian al seu amor aver lanimo a mes de vn sol affeccionatissim? Sapiau, donzelles, lo perfet amor esser cosa jnmortal, ne poderse diuidir, que si sen *feya [*f.43 v.*]
1295 part a altri lo que mancaria lo retria jmperfet ꝛ mal jntegra. E qui en esta manera ne fa mes parts, romp lamor ꝛ no ama, e qui no concerua amor, merita no esser amada; ꝛ beneuenturada aquella donzella qual, amant vn sol, may haura lo seu pits vacuu
1300 damoros pençament, continuu amor, continuu solaç a qui sab amar. E quant tota altra raho aci fos vana ꝛ falsa, pens en aço ara cascuna de uosaltres en tanta multitut de seguidors, quant may puga perseuerar amant, no dich tots homens, mes encara vn
1305 sol. Si tu prestes hulls ꝛ cara a tots, aquesta obra tes quasi jnfinida fahena ꝛ seruitut; avn si tu manques mes avn que avn altre, soptement entre ells neix enueia, hodi e inimistat. Sentanse apres entorn la tua porta ꝛ per tu fetes remors, bregues, *colpes, [*f. 44*]
1310 senyals en blasme del poble, mal grata als teus ꝛ desonrrada. Despues apres no manca en aço o per donar molestia al seu aduersari o per glorieiarse de tu, quasi veniantse que menys laceptes que a ell no par de tu meritar, falçament aferma hauer rebut de
1315 tu dons ꝛ letres ꝛ altres encara mes secretes ama-

tories coses. Creuhen se, diuhen entre si «a Deu reclam», viuen ab desdeny ꝛ tristesa. E en esta manera de la inimicicia del altre tota la veniança torna pur en ton dan. Encara que tots aquests fossen modestissims amants ꝛ de ells no res a la tua fama ꝛ reposat viure 1320
no cesse [nogues], encara trobaras a continuar amor aquesta multitut esserte molt dampnosa. Stan, ara lu, ara laltre, com enemichs aguaytadors, ne pot a tu
[*f.* 44*v.*] fer vtil temps o loch algu: *axi te sents asetiada de continuus vigilantissims testimonis ꝛ destorbada en 1325
totes les tues amoroses empreses. Per tant vos confort ꝛ amonest elegiau de tota la multitut no mes de hu, qual he dit amant, al qual vos posareu ornades no menys de gentilesa que dabit ꝛ arreaments. Apres als altres totes sereu ab los vostres 1330
sguarts auars ꝛ retengudes, e axi tots, en pochs dies, vehentse no acceptes, vos leixaran triumphar qual be nodrireu vn sol dolç amor; negu no ama longuament si ell no spera de esser acepta. Si mostrareu no hauer lo acepte, de cert lerrara la empresa. 1335
Ne placia a uosaltres la oppinio daquelles vanes jouenetes, quals persuaden axi mateixes gracia ꝛ força per ferse amar hauerla en lurs ornaments ꝛ
[*f.* 45] vestirs: aferm vos, filletes mies, que ni pedres *precioses, ne or, ne nostres cabells o cara, mes los gen- 1340
tilissims costums, la vmanitat, la graciositat, la pietat, son les armes ab que triumpham damor. Moltes mes he vistes leges, gracioses, alegres ꝛ modestes, esser amades, que belles, altiues ꝛ superbes: enginy superbo pot may dolç amar. E aci pençau entre 1345
uosaltres, o jouenetes, qual cosa primer vos ences a amar, crech yo fou no porpra, ne pedres precioses o qual se vnlla ornament de la fortuna, mas be lo costum de virtut, la modestia ꝛ vmanitat de quius serueix. Semblant qual a uosaltres, axi sdeue a qui 1350

us ama. Adonchs posau uos a vn sol virtuos ꝛ
modest, no com algunes, suentades ꝛ ardides, mes
ab dolça presencia, ab dolç costum, ab entegra vma-
nitat, ab simple fa*lici*[cili]tat, alegres ꝛ festeiants. *E [*f. 45 v.*]
1355 en aquell modo quant volrreu aquistareu gracia ꝛ
beniuolença ꝛ prompte seruir de qui uosaltres
desijau. E axi haueu vist com se coue elegir vn sol
amant, quant de sobre he dit, virtuos ꝛ modest, de
madura hedat ꝛ entegres costums, al qual hu, vull
1360 vos dispongau tant amar quant de ell desijau esser
amades. Recordam en aquest preposit en aquell
meu primer amor, moltes uoltes plorant en la falda
de la mia carissima mare dolerme, com a mi no paria
que lo meu senyor, aquell hu egual de lanima mia,
1365 aquel hu sol al qual hauia tota donada mi mateixa,
fos vers mi grat a recambiar, quant de ell desijaue,
molt apertissim amor. E axi molt encesa damoros
desig sol vn confort trobaue al meu martir, quant
podia ab la mi mare *plorant racomptar les mies [*f. 46*]
1370 dolors, e acusar quant me paria esser dur lo meu
amantissim senyor. Si axi poch a mi ajudaue ab
lagrimes ꝛ sospirs meus lançats de dins lo meu cor,
moltes uoltas pregarlo no desdenyas ne fugis a mi,
da qui vehia manifest ell esser amat. Apres recomp-
1375 taua les madurissimes quant ara les conech, mas en
aquella edat aspres respostes, quals a mi feya lo
meu preciosissim senyor, ab molta prudencia cor-
regint les mies errors. Jo que joueneta ꝛ de molt
ardentissimes flames encesa, tota (qual fa qui ama)
1380 contra a mi giraue sempre en pijor part, ploraue ꝛ a
mi mateixa tota hora stimulant a amar, mes mence-
nia, dolentme amar ꝛ no esser amada; qual huna
coentissima cura feu que apres de totes les magiques
ꝛ jncantatrices romas, no erbes, *no versos, no vnts, [*f. 46 v.*]
1385 no cosalguna disposta a metre en los animos amoro-

sos pençaments, los quals yo no recullis per vencre
a amarme aquell hu per qui yo peria amant. Mas
de aço primer ab la mia sapientissima mare ab
moltes lagrimes descobrintme z aconcellantme,
molt me blasma en semblants paraules: «Ffilleta mia, 1390
» los hulls [*ffilleta mia los hulls*] son guia del amor;
» neguna erba, negun encant, no aquella Circes, no
» aquells *marins* [Moeri] quals a si ho altres cossos
» humans conuertiren en varis mostruos, tant porien
» a ferse amar ab lurs verços z encants, quant sol 1395
» mostrar amar. E qui uol parer amant, ame: negu
» mostrara esser musich sino sona o canta; axi negu
» pot parer ver amador sino ama; uolse mostrar amar
» quant mes pots, e encara mes amant que tu no
[*f.* 47] » mostres. E axi *amant certes seras amada; may 1400
» fon amat qui no amas.» Aiustaue aci ella moltes
mes occasions, mas aquesta a mi massa sempre pla-
gue; digue: « Proua en tu, filleta mia, que de negu
» sera a tu referit quet maldigua ot aport hodi, al
» qual tu soptement no ages semblant dintre tu 1405
» animo jnimich z odios. Ne dupts que de natura mes
» cascu se inclina a amar que a inimicar, perço quel
» amor en si te dolceza, z lodi sta ple de aspresa. Per
» tant quant digui, negu sentira de tu esser amat al
» qual de sobte no sia necessitat semblantment 1410
» amarte; (z dehia, digue la mia mare) dexa aquestes
» males arts a qui mal viu; z aquell axi viuint merita
» hodi z no amor. Ama tu, seras amada; representat
» alegra z graciosa z tal, que tu merits esser amada
[*f.* 47*v.*] » ensemps, z molt ama. E en esta manera *cert prest 1415
» sentiras enceses las flames amoroses en qui tu
» ames. E reputa en bona part si aquell que tu desijas
» seguex lentament z reposada a descobrirse amant;
» e judica que qui ue reposat a amar, aquell tart en
» amar se desfa; e may fou tart amor [si] no molt per- 1420

»petuo ꝛ etern; atart pren gran colp qui corra »retengut; ꝛ tot arbre qui tart creix tart pereix.» O perfetissims amonestaments, quals yo proui apres esser verissims! quants desdenys, quants fastigs, mes
1425 a mi que a ell dampnosos, quantes jniuries, no *gueren* [per als que] per mon poch saber amar, soferi de mi lo meu senyor; may pero cessa de molt amarme, may començа de esserme en alguna cosa molest; ꝛ en ell proui lo que a mi dehia lauia,
1430 maestra mia, en altres coses ꝛ primer en amar spertissima, que home sofirent *sempre fou callat ꝛ [*f. 48*] copertissim. May lo senyor meu, be que per mies jniuries adolorat, may pero ab altri descobri lo seu dolor, o meu algun error. Adonchs, donzelletes,
1435 siaus al recort aquests que fins aci he recomptats obtims manaments: durau seruint ꝛ amant, ꝛ axi sereu amades. Via breuissima a ferse mal voler sempre fou mostrar de mal voler : molt mes breuissima a aquistar amor sera aquesta vn sol amar; amau adonchs ꝛ
1440 aquistareu amor.

Hoyt haueu fins aci, donzelletes delicatissimes, quals son de elegir amants virtuosos ꝛ modests, com se prenen ab bons costums ꝛ molt mostrar amarlos. Resta aquella vltima part, en quin modo
1445 se pot nodrir benuolença, ꝛ molt durar en los dolços deports damor, la qual cosa uull no dupteu esser molt necessaria. Diuse *trabayll no esser menor [*f. 48v.*] conseruar lo aquistat que de nou aquistarlo: aquistant a nosaltres souint aiuda la fortuna, e cas a
1450 conseruarlo quasi sol la prudencia, diligencia, e encara jndustria. E cert, en amor son los nostres bens no a tart torbats, part de temps ꝛ discurs de les coses, part de la jniuria ꝛ iniquitat dels maliciosos ꝛ enueiosos, part de moltes altres occasions ꝛ asalt
1455 de la fortuna, part per no saber ben regirse ꝛ

guiarse amant. Los temps, donzelles, ꝛ la fortuna se
coue obeyr e soferir. E com qui spera de passar
lo riu tant alli star fins sia menys turbulent, e axi
en l[o]s turbulents contrast dels temps no lançarse en
mig del perill, me[s] sobre ceure, perço que dema se 1460
pora lo que força vuy nos poria. E cami per lonch
que sia pur si arriba qui non hix. No yscau del cors
[*f.* 49] *damor, seguiu amant, e axi als mals passos spe-
rant, ꝛ arribareu a temps del que desijau. Apres len-
uege dels maliciosos [se] fuig amant secret ꝛ cubert, 1465
perço que de tota part sta fort de infinides ꝛ obti-
mes scuses, lo cubert ꝛ secret amor. Mas tots los
casos aduersos a nosaltres amants, quant per proua
en mi molts altres me recorda hauer prouat, conech
principi a nostres mals venir no de altre loch que de 1470
nosaltres: on per nostra poqua costancia, ab nostra
molta superbia ꝛ desdeny, som a nosaltres ꝛ a quins
ama jmportunes ꝛ dures. E creeu a mi: cosa
neguna tant nou al delitos nodrir de amor, quant
lo nostre [esperit] qual natura hauem de tota cosa 1475
pendre ꝛ seguir longuissimes ꝛ eternes baralles. Sol
la nostra duresa, donzelles, sol lo nostre obstinat
guarreiar nos fa apres axi star, quant de uosal-
[*f.* 49*v.*] tres alguna *veig trista ꝛ penedida. E neix aquest
vici, no tant de jmprudencia, mas primer de super- 1480
bia ꝛ altiuesa. E perço sempre me haueu hoyt
dir que dona superba pot may benauenturadament
amar : may fon amor sence suspita; ꝛ [suspita] neix
de no coneixer la cosa ꝛ de poch fiarse; e a la sospita
segueix desdeny, e axi desdenyades jniuriam quins 1485
ama. Fugiam les fellonies, squiuemles de hon se re-
ten eguals a nosaltres : quals en nosaltres dones
troben front ꝛ cara, may nos sentim saciades en
vencrels de superbia, yra ꝛ onta. E de aci se segueix
entre nosaltres discordia ꝛ greu odi, cosa iniquissi- 1490

ma que del seu amor algu en premi reba inimicicia; mas [a]qui lo desdeny ꝛ superbia longuament perseuera sempre, creixent ab iniuria inich animo. Aquella verament que sera de enginyi noble ꝛ vma*na, [*f.* 50]
1495 danimo dolç ꝛ mansuet, de costum gentil ꝛ gracios, per qual se vulla humil pregaria ꝛ per tota scusa o raho se refrenara, ꝛ declinarsa a ferse amar, lexara lo desdeny, tornara al amor, exira, de dolor viura, en los dolços amorosos deports. Pertant, filletes mies
1500 carissimes, ꝛ uosaltres axi siau no superbes ꝛ altiues amant, mes humanissimes ꝛ perdonadores; ꝛ qual de uosaltres amant no donas a qui ella ama qual se vulla sua carissima cosa, molt mes deueu donar ꝛ creure vna minima vostra oppinion ꝛ pressa baralla.
1505 E feu lo que lo meu pietosissim senyor en lo meu primer amor a mi ensenya : en esta manera squiuar ꝛ deposar tanta aduercitat. Plaume, donzelles delicatissimes, en qual se vulla cosa yo puga loaruos aquell hu sol qual yo *conech en tota virtut ꝛ bona [*f.* 50*v.*]
1510 art, ꝛ en aquesta vna primer esser sols prestantissim maestre; ne a uosaltres stim sia enuios, si yo, loant aquell meu primer senyor qual yo tant ami ꝛ sempre amare, vos seguesch descobrint les mies antigues errors, en les quals uosaltres força sou
1515 caygudes per jmprudencia, o porieu poch sabudes amant caure. Yo, filletes mies viciadetes (per que molt abans, molt nos pot molt no amar qui us ama mes) molt amaue, joueneta simple, jnsperta, superba: per aço, trista a mi, per tota minima cosa sospitaue
1520 em desdenyaue. Era lo meu senyor bellissim, virtuosissim, eloquentissim, de moltes souint demanat, cridat ꝛ amat ꝛ loat. O mesquina, quals eren per aço les mies dolors! On yo stimaue qual se vulla lo miras subitament lom furtes, may *era segura ne [*f.* 51]
1525 danimo no ple dinfinit sospecte, sino quant en la

mia presencia lo veya, ꝛ alli encara desijaue qual
se vulla altra dona mes duna uolta lo remiras,
aquella sopte se aseguas. Jo may me saciaue molt
entre mi loarlo, fixos tenint sempre en ell los
meus hulls fermament. Quant retornaue a saludar- 1530
me, neguna mes de mi esser podia alegra, e quant
[seguia] sens saludarme, neguna mes de mi estar
podia trista ꝛ dolenta. No se com, la mia molta
deuers ell fe, mi a mi mateixa fehia esser fiada. Dura
lo nostre amor molt temps, be que de vans sospec- 1535
tes spessament molestat, pur voluptuosissim o dol-
cissim, hon a mi per aço reputaue, quant yo cert
era entre les altres felicissima, alegrauem ꝛ quant
podia en mi prenia solaç ꝛ delit. Seguirenme en
[*f.* 51*v.*] esta manera molts jorns pur * letissims, plens de 1540
merauellos goig, fins que [per] nostre jnfortuni no se
qual [dona] jo viu, no pero indigne desser amada, pos-
sarse al meu senyor molt segons lauors se podia iudicar
familiar ꝛ ab parlar de amicicia. Subitament, ay, ay,
trista de mi! com de mortal colp ferida, caygui en 1545
tanta pallidesa en la cara mia ꝛ en tanta tristesa en
lo meu front ꝛ en lo meu animo en tant dolor,
quel senyor meu qui era present quasi vençut de
pietat, ꝛ saui que be conexia quant aquesta plagua
al nostre amor fos perillosa ꝛ mortal, lacrima ꝛ 1550
partis adolorat. Jo resti dolentme ꝛ quant fon loch
plorant prop la mia carissima mare, la qual per
mostrarse molt stuta ꝛ a les mies amors quant era
despertada ꝛ curosa, tantost me confirma de tot
esser se auista ꝛ marauellarse molt, mostrant ab mi 1555
[*f.* 52] pendra * a jniuria que tots dits ꝛ moteigs, ab los
quals lo meu senyor, mes per plaure a mi que per
solaçar a altri, alli a totes sa era presentat gracios ꝛ
festeiant. Stimi yo aço a jniuria molt grandissima, ꝛ
en mi ne prengui odi occult ꝛ marauellos desdeny, 1560

disponentme del tot a negu may pus voler amar, acusant a mi mateixa que tant fos stade a altri afectada. E axi me comenci encloure en solitut ab proposit de pus may mirar la cara a hom; eram en fastig
1565 amor, en odi qui amaue, ꝛ enuios qui ensemps ab mi no fos adolorat ꝛ trist; *e yo se* [o Deu] que nosaltres amant som folles dones! ꝛ que non fiu yo per durar en aquest proposit! donim a consumar cascun dia moltes ꝛ moltes hores apres los sacerdots adorant ꝛ
1570 sobre stant en los temples, renouant cada hora mes uots a cascun * sant quem leuas de la pença aquell [*f. 52 v.*] hu per qui yo dormint ꝛ uetlant sempre mi mateixa solicitaue; ꝛ per no rahonarme ab los vius, dura ꝛ obstinada, badoqueiaue ab les pintures; e [*no*] volgui
1575 a hon fos amor alli posar a mi en religio, quasi com me fos licit sobergaiar ꝛ vencre aquell quem hauia ja ꝛ tenia uençuda ꝛ sotmesa. Amor, filletes mies, amor me vedaue sentir o ben seruar alguna duresa de religio. E axi afligida de vna molestia,
1580 aiusti sobre la segona, creent ab aquella leuarme la primera: no menys en mi amaue ans cremaue amant, ꝛ pur molt desijaue posar lo carrech amoros. Ne empero volia perdre lo continuat seruir de quim pleya souint veure, mas callaue ꝛ simulaue, o de no
1585 res dolerme, o esser a les mies dolors altre occasio; fugia * en solitut, enclohiem en scur ꝛ tenebros, [*f. 53*] ploraue ꝛ mi mateixa turmentaue. A la fi, combatuda ꝛ de les mies laugereses vençuda, exia ꝛ desijaue lo meu senyor sempre, no en altre part esser que en
1590 aquells vsats lochs hon yo solia ab tant contentament may saciarme de molt reguardarlo. E quant yo cert sabia alli ell fos, poch lo honrraua, ꝛ alegrauem per darli pena si veya yo a ell fugia, hon apres per veure pur a ell yo moltes ꝛ en molts lochs anaue ꝛ
1595 retornaue. E si encontrantlo me saludaua, yo poch

mostraua prearlo; si a mi nos representaua quant
lusat alegre, jo mesquina me adoloraue; ꝛ axi uiuia,
a mi mateixa en manera molt mes que ell greu ꝛ
molesta. No se de hon tanta perturbacio mi a mi
mateixa tingues axi spantable ꝛ saluatge; may lo 1600
[*f. 53 v.*] vehia que tot *mon spirit ꝛ sanch no cambias ꝛ
perturbas; spessament me tremolauen tots los niruis;
enpallidiua ꝛ queya en pal[e]s dolor ꝛ tristesa tal,
quel senyor meu preciosissim moltes uoltes veent-
me en tal manera cambiada en la cara ꝛ trista, 1605
sentintse deuers mi en cosa neguna hauer errat, ab
moltes lagrimes me pregaue si en cosa alguna mi
de ell sentis ofesa lay palesas. Aço per no seguirme
desplaent, ꝛ per smenar totes les sues errors; e si
deuers altri era aci la mia fellonia encesa, pregauem 1610
no hobres en ell aquelles armes quals yo ab la mia
yra axi smollaua per veniarme, ꝛ aiustaue esser
merit damorosa fe descobrir lo animo nostro a
quins ama, ꝛ esser licit manar a quit ama, ꝛ degut
obeyr a qui ama, deure entre los amans negun 1615
amoros pençament esser amagat. E axi, ab moltes
[*f. 54*] *altres persuasions, longament me pregaue li per-
dones. Jo, com es nostra consuetut, dones que may
nos sentim saciadas diniuriar no menys ꝛ de ueni-
arse, part malegraue lo senyor meu se sotmets, part 1620
me dolia a tort darli dolor, part me delitaue axi per
mi veurel en dolor ꝛ afany. E aguera volgut endi-
uines lo meu sospecte. E si rahonant ho deuinaue
ab molta cara ꝛ juraments loy negaua, deya de no
res esser del fellona, per altra part esser en mi greus 1625
mos pençaments. Apres pur mostraua no honrrarlo,
no amarlo. E quasi no haguera volgut entre nosal-
tres mancas aquesta o altra semblant baralla, per be
stracarlo ꝛ sobergueiarlo, be que yo cremas, ab
obstinat desdeny vencre les sues lagremes ꝛ prega- 1630

ries. E axi de fora ab lo front ꝛ cara altiua, dintre
ver en mi vençuda ꝛ *subiugada a amar, flameiaue; [*f.* 54*v.*]
ne menys a mi que a ell turmentaue. El pero may
a tantes de mi rebudes jniuries deuers mi se posaua
1635 sino plaentissim ꝛ fidelissim. Doliam no poder ab
mos vltratges ꝛ desdenys prouocarlo a yra; aguera
volgut vencrel enfellonit, ꝛ, per retral mes apacionat,
yo part simuli, part me reduy a amar hu ꝛ altre
jouenets, y en presencia del senyor meu me alegraue
1640 mostrarme a aquests nous amants tal quem stimes
alienada de ell ꝛ transferida a amar altri. Per que lo
senyor qual neguna de primer jniuria auia pogut
moure a no molt seruirme ꝛ complaurem, ay, ay,
mesquina! aci començа menys amarme, ꝛ ab vn
1645 poch presentarse a mi mostrarme quant la mia
altiuesa li fos descara. Asom fou vna jnstimable
dolor: no res may digui, no res fiu, no res tempti,
*no res penci per desplaureli, de que ara ensemps [*f.* 55]
molt nom penedis. E lo que mes me adoloraue, era
1650 que yo judicaue aquest penedir de ara no res may
poderme aiudar. Speraue jnfinides veniances: tantes
eren les mies deuers quim amaue a tort fetes
jniuries; mil veguades lo dia requeria ꝛ cridaua la
mort. Axi dura lo meu ꝛ lo seu jnfinit dolor (per mia
1655 occasio) molt ꝛ molt temps. Infilicicima! mas no us
poria dir quantes lagremes ꝛ turments, en tal manera
viuint, fossen los meus. Eren les mies nits longues
molt, stracades de molts uoltaments, ꝛ repenedi-
ments, ꝛ varies ꝛ doloroses recordances. Era lo jorn
1660 a mi scur, ple de tenebres ꝛ solitut. Era lo pen-
çament meu al continuu carregat de grauissimes cu-
res. Era lanimo, la pença mia tota hora carregada ꝛ
compremuda, *ara de dolor, ara de penedirme, ara [*f.* 55*v.*]
de desdeny, ara damor, ara de pietat de mi mateixa ꝛ
1665 de qui me amaue; volia, no volia, acusaua, ploraua,

e may entre mi restaue de recitar la mia passada
ystoria : doliem hauer perdut lo dolç temps, do-
liem viure en plant, doliam hauer per ma occasio
perduda tota sperança a pus may recobrarla, spes-
maua, ne sino spesament me lançaue de sobre lo 1670
lit sospirant, plorant, abrassant z besant qui ab mi
no era. O miseria mia! O vida! O infilicicima!
O enginy meu dur, stranyissim, que yo de tanta
calamitat mia me fos occasio! Ia pogues ab breu
remey finirla. E pur obstinada per sobre ceure lo 1675
desdeny, a mi mateixa e a qui amaue consumas.
Eren les nostres galtes en altre temps fresques,
[*f.* 56] plenes z aco*lorades : en aquella hora per molt
continuada dolor, pallides z attenuades y smortides;
tal que quim veya podia en si de mi hauer pietat, z 1680
molt mour[e]s a compacio. Sols tant a mi fou nociua
aquesta cert folla mia empresa, donzelles, quant que
apres seria lonch recitar com moltes voltes me so, ab
infinit desplaer z penediment, dolguda hauer axi
per ma jniuria perdut aquell temps qual a uosaltres 1685
podia esser stat complit de mereuellos plaer z tris-
tissim contentament. E yo, folla, lo fiu esser com
haueu hoyt ple de lamentacions, sospirs z lacrimes.
Pur apres plague a la mia fins en aquella hora
iniquissima fortuna, que yo de cert entengui la 1690
nostra duresa esser del tot iniusta, e la mia sospita
[*f.* 56*v.*] esser falça : per tant yo soptement me reti *al meu
pacientissim senyor humana e quant deuia sub-
iecte. Ell, com ver era danimo gentil, z gentileza may
serua desdeny, de sopte vers mi se posa quant solia 1695
alegre z pietosissim : descobrili lo meu passat error,
z manifest li confesi axi deuers amant quant ell
souint mauia recordat que subitament nexent lo
sospecte aiuda palesarlo; perço que com, o pruden-
tissim senyor meu, tu a mi deyes lanimo z cor de 1700

qui ama esta tendrissim, mas apres que entra en-
clos sospecte o desdeny, fa com lou que quant mes
lo scaldes mes endureix : axi lamant sospitos, quant
mes loncens ab amoros seruir, tant mes dintre si en-
1705 crueleix. E proui yo aço en mi, que quant lo meu
senyor se donaue humil z subiecte, tant mes a mi
paria hauer del meu desdeny raho. On sdeuingue
que, *perseuerant en desdeny quant yo podia, no [*f.* 57]
volgui satisfer a la mia amorosa sperança. Apres,
1710 quant yo volia z desijaue, nom fou licit satisferme,
perço quel meu senyor (per les jniuries de temps
passat) se transferi a viure luny de mi en stranya
terra. E axi cert sdeue, filletes, que com podem no
volem, [e sempre volem] lo que a nosaltres es difficil
1715 poder. E aço sol se seguex per lo nostre pendre en
nosaltres sospecte, perço que del sospecte neix lo
desdeny, per lo desdeny lo veniarse, per lo veniarse
les iniuries, per les jniuries lo perdre del dolç deport
z solaç damor; on, apres, infinit dolor esta en lanimo
1720 de nosaltres z de qui amam. E lo nostre dolç amor se
conuerteix en dolor z miseria, z lo nostre riure en
plant, z lo nostre moteiar en flastomies : cosa odio-
sissima z de molt fugir, la qual *de cert fugirem si [*f.* 57*v.*]
fugim a tot sospecte. Adonchs volse no fer com
1725 moltes les quals sempre solicites cerquen lo que
apres elles se dolen hauer trobat, z de totes jnuesti-
guen tots los passos, actes z fets de qui elles aman.
Dich uos, donzelles, z creheu a mi, lo amoros
plaer qual hage qui a uosaltres ama, e en altra
1730 part poria a uosaltres noure; si nou sabeu, fugiu a
saberho z nous noura. E a qui no fallira ab uosal-
tres darse delit, aquest, creheu a mi, no sercara en
altre loch saciarse. E recort uos que vna agulla
sens fill no cus, e axi qual se vulla sia deport
1735 amoros sens amor no aprofita. E be que força en

vna agulla sien dos o mes forats per los quals ixen
molts fils, no empero fara sino vn forat, mas be li-
guara pus ferm lo cusit : axi vn animo de molts
[*f.* 58] ences mes ferm si mateix * ligua damor a qui sabra
fer lo seu. E benauenturada aquella qual sabra esser 1740
primera, e adelitarse ab aquell hu qual moltes
altres desigen ⁊ qui asi sab esser primera : aquesta
facilment pora sempre en aquell amor esser sola ⁊
fortunada. Amau, donzelles, amau qui a uosaltres
ama, e estau contentes del uostre amor, ne cureu 1745
saber lo que apres vos nou saber, fugiu a tota
sospita, a tot desdeny, e a tot superbo costum, ⁊
fiauuos de qui us ama e de uosaltres mateixes.
Stimau : quant amareu tant sereu amades, e quant
seruareu fe tant a uosaltres sera seruada entegra 1750
beniuolença ⁊ seruici. Ne dupteu lanimo del hom
molt mes que el nostre esser amant ferm ⁊ constant.
Son los homens menys que nosaltres sospitosos,
per que mes prudents ⁊ conexents. E son mes que
[*f.* 58*v.*] nosaltres *amant perseuerants, perque, menys bara- 1755
llosos, no prenen com nosaltres tota cosa a jniuria,
perque de mes viril ⁊ releuat animo no seruen
perpetuo desdeny, per que de pus magnifich ⁊
generos coratge no resten per qual se vulla contrast
seguir lur amorosa enpresa, per que de mes costant 1760
entegra fermesa. Nosaltres, dones, temoroses de tota
cosa sospitam, sospitoses de tot altre minim error
nos desdenyam ⁊ reputam lo jncomportable, des-
denyades per tota poqua ofesa nos veniam, ⁊ ve-
niant may sabem finir o posar manera a la ini- 1765
micicia ⁊ jniuria nostra. E viuim ab quins ama
quasi com a vn capital enemich. A mesquina! fille-
tes mies, per amor de Deu, fugiu a aquestes sospi-
tes quals quant hoyu, e quant en alguna de uos-
[*f.* 59] altres descobre, a mi par no proueyau *son damp- 1770

noses a qui ama. E si pur sospita alguna a uosaltres
se ofereix, no perço subitament vos desdenyeu, ne
en allo refermeu; no la tingau secreta, ans prestissim
la descobriu a qui us ama. Sempre fou la sospita
1775 veri de la amicicia. E, com dehia lo senyor meu,
prouas la sospita esser no dessemblant a la talpa,
(qual es vn animal) deius terra, en scur ꝛ profunde,
en tota part, per tot penetrant, comou ꝛ desfa qual
se uol dur ꝛ fort terreny; apres, soptement exit en
1780 claror, pert tota la sua força en los niruis. Axi la
sospita en scur ꝛ amagat dintre lo pits, may reposa
de comoure lanimo en tota perturbacio; de sopte
feta palesa, cessa; e sdeues que, descobrint la tua
sospita, quit ama ab rahons hi scuses esmena les
1785 sues quals tu stimes errors. E per aquesta *fe en [*f.* 59*v.*]
vers tu li creix amor molt ardentissim; perço que
sent quant te fies en ell a tu, [quant] seruar lo vostre
amor tens en lo cor. Apres fuig en tota semblant cosa
esserte greu; e axi descuberta la sospita viuim en
1790 dolça ꝛ continua amicicia; avn, en contrari, tenint la
sospita occulta ensemps ꝛ conseruant desdenys ꝛ
baralles, vos fas certes de quant vos seguira : que qui
us ama moltes ꝛ moltes uoltes hofes ꝛ per moltes
jniuries de moltes parts ferit, per vna qual a uosal-
1795 tres força semblara minima ofesa, se rompra a ira ꝛ
enfestijaruos ha ꝛ mudara lo seu amor en altra
part. Vosaltres alli soles desertes plorareu, e desija-
reu en va aquell que ara no quant deueu honrrau.
Seguiruos ha encara que qui sabra les vostres
1800 amors vos reputara jngrata o vilana, ꝛ maldiruos ha
hon haureu per vostra *duresa apartat qui tant vos [*f.* 60]
seruia, ꝛ aquells als quals era uostre amor primer no
conegut, ara molt marauellantse no quant de primer
spessament veure lamant vostre en aquelles hores ꝛ
1805 lochs hon solia saludaruos ꝛ honrraruos, aquests

marauellantse, o que saciat abando lo content amor, o que en vos sia natura molt stranyissima ꝛ de no poderla comportar. Seguiruos ha encara, quel amant vostre, adolorat per vostra ofença, dolense de vostra jniuria, força ab alguna vostra jnfamia se 1810 veniara. Ne sia qui stim que, qui per duresa ꝛ jmpietat de altri sia conduyt al obtim dolor e quasi pres de la mort, en tal cas de ell o del seu honor aga mes que ell de ell compacio o reguart. E axi superbes, iniustes, ingrates, perdreu fama, amant ꝛ 1815 amoros solaç; rebreu jnfamia, dolor ꝛ tristeza; tro-
[*f.60v.*] baruos heu soles, *abandonades, sens amant qui us seruescha hous lohe; viureu ab dolors, lagrimes ꝛ sospirs. E avn primer la vostra sospita era que lo senyor vostre amas altri ensemps ab uos, ara certis- 1820 sima que mes no ama uos, may sereu sença grauissima ꝛ *certa per* [paor] sempre tement que quit pot no venge. Tota ferma passiencia, filletes mies, spessament hofesa, torna furor : e si uosaltres de tota minima jniuria tant vos indignau, stimau que qui de uo- 1825 saltres moltes uoltes sia ab gran jniuria ofes, aquest quant que sia se rompra a fellonia, furios ꝛ a ira; ne sera mes amor en qui uosaltres spessament haureu offes, mas furor. E vn amant furios mes sera de tembre que qual se vulla rabiosa fera o mostruo. 1830 E aiustau[*e*] a aquests dits coses altres encara de no
[*f. 61*] poch stimar los dampnatges, quals *a uosaltres seguexen de uostres desdenys : que veureu aquells lochs on de primer en aquest ꝛ en aquell altre die soliau riure ꝛ solaçaruos, ara per uostre mal tractar 1835 esser solitaris ꝛ sense aquell hu que axi a uosaltres fehia ab la sua presencia ꝛ festeiar esser alegres ꝛ contentes. A mesquina! plorareu veure aquells temps en lo qual de primer era vostre hus dar als amorosos delits ꝛ dolços jochs ꝛ graciosissims 1840

rahonaments, ara no trobant qui per uosaltres tant com primer se presentaue solicit ꝛ prompte a feruos alegres. A mesquina! a mesquina! catiuetes stareu soles, prementuos de tristesa ꝛ dolor; misera-
1845 bles plorareu ꝛ viureu en grandissima miseria ꝛ vltima jnfilicitat, abandonades ꝛ lançades odiosament de qui tant vos amaue. Per tant, filletes mies gentilissimes, siau no *altiues, no superbes, no obs- [*f.61v.*]
tinades, no sospitoses, no baralloses per-vencre don-
1850 ta; ni sanomena victoria jniuriant perdre vn fidelissim amant: volse vencre ꝛ sobergueiar damor ꝛ fe a qui tu ames, ꝛ no de desdeny; ꝛ sera senyoria amant ferse amar, molt mes que stracant quit ama, ꝛ turmentant si mateix fersa mal uoler a qui tu sola
1855 vna ab tota fe ꝛ diligencia serueix; ꝛ en cosa neguna tant se coneix vn animo senyoril ꝛ noble, quant en la vmanitat, facilitat ꝛ pietat: desdeny sempre sent de vilania. Sol vila animo serua desdeny, perque no sap ni veniarse ni perdonar; e seruar desdeny
1860 parteix de jnhumanitat; perseuerar en desdeny contra quit ama, sera impietat ꝛ crueltat. Adonchs vosaltres, per no caure en tant jnfortuni ꝛ blasme, per no viure en axi pessim mal, en tal manera feu com *de sobre he dit, donantuos a amar. E elegiu [*f. 62*]
1865 qual digui amant modest, virtuos; preneulo a amaruos ab molta mansuetut ꝛ gracios costum, tant amant quant mes poreu; axi sseguiu nodrint lo dolç amor de pau ꝛ repos. E recordauuos que sempre entre uosaltres sera tranquilissim repos ꝛ pau, si de
1870 sopte començant la sospita, no perseuerau estant greu a uosaltres e a qui us ama; mas tant prest, primer que desdeny sen seguescha, descobrireu la vostra en lanimo presa hombra. E en tal forma amant ab entegra fe, promtissim seruir ꝛ graciosissim aceptar
1875 la beniuolença de qui us ama, seguint los vostros

solaços amorosos, ꝛ fugiu caure en tanta miseria
quant manifest veheu aquestes baralles ab si apor-
teu; ni dupteu tota baralla esser vltima destruccio
[*f.* 62 *v.*] del amor. Amau, sereu amades; *seruau en uosaltres
fe, ꝛ may sera ver amant qui us rompa fe; tot des- 1880
deny soferra qui ama, tot vltratge, tota iniuria, tot
despit, sol hu lo fa rompre a ira, inimistat ꝛ venian-
ça : cert quant coneix en qui ell ama no esser fe.
Volse adonchs sols amar hu quant pots, ꝛ a ell
sempre fer pals, sempre, tot amoros teu pençament. 1885
E axi amant viuras alegra, benauenturada ꝛ conten-
tissima. Volrria que aci lo temps bastas en ensenyar
uos moltes ꝛ moltes altres coses vtilissimes a amar.
Mas veig ja lo spectacle preparat, e aci comencen
entrar los reuestits ꝛ personatges. Altre adonques 1890
temps ꝛ loch sera de feruos en amoroses stucies
mes enteses : uosaltres, entre tant, filletes mies sua-
uissimes, posauuos alegres a vostros amats, ne siau
ab aquesta tristesa, a uosaltres greu ꝛ a qui us ama;
[*f.* 63] *mas reteniu los sguarts vostros en tanta multitut 1895
de testimonis : en altra part, en mes dispost ꝛ solitari
loch, cambiareu entre uosaltres lo riure ꝛ dolç
amoros gest ꝛ sguart. Ara disponeu vos tant amar
quant desijau esser amades : neguna erba, negun
encant, neguna malicia mes se troba potent a feruos 1900
amar, quant molt amar. Amau, donques, ꝛ fiauos
de qui us ama; e qui uosaltres amau seruara a uosal-
tres egualment fe ꝛ amor. Deposau sospites, ꝛ des-
denys, ꝛ baralles, ꝛ en tal manera viureu amant
felicissimes ꝛ contentissimes. 1905

FFINITO LIBRO GLORIA XPO.

El manuscrit de la traducció catalana dels dos tractadets de l'italià Lleó Batista Alberti, «DEIFIRA» *y* «ECATHONFILA», *se troba descrit en el «Catálogo razonado de los manuscritos españoles», del Sr. Eugeni de Ochoa (Paris, 1844), pàgina 671: es un hermós còdex de la Biblioteca de l'Arsenal* (Lettres, n.º 5902), *del segle* XV, *molt ben conservat encara avuy, compost de 63 fulles.*

El traductor anònim declara en un breu pròlech les rahons per les quals s'ha près el trevall de posar en català les dues obretes: era, tot plegat, una ofrena d'amor, destinada a una dama tant desconeguda pera nosaltres com el meteix autor de la traducció. Ens fem perfectament càrrech, donchs, de que assistim, a la distancia de quatre centuries, a un idili amatori entre un cavaller català (qui degué haver passat algunes temporades a Italia, fins al punt de coneixer-ne prou bé l'idioma) y una senyora que aquell desitjava inclinar en el sentit de les seves pretensions. Val a dir que les obres de l'Alberti son ja fetes a posta pera tal obgecte.

No es aqui el lloch oportù d'estudiar aquestes dues produccións de l'arquitecte-literat florentí, qui visqué entre 'ls anys de 1404 y 1472. Son obres, avuy per avuy, quasi del tot oblidades fins a Italia meteix, a judicar pel fet de que apenes s'han reproduhit desde 'l segle XVII *ençà (hi ha una edició de les obres en llengua vulgar de l'Alberti, en cinch volums, Florença, 1843-1849). En cambi el «Manuel du Libraire» d'en Brunet posa de manifest les repetides estampacions, en francès y en italià, que 's feren dels tractadets qui 'ns ocupen, en el segle* XVI. *El meteix Brunet dóna noticia de una edició, feta en 1471, de dos opúscols, en llengua italiana malgrat el titol llatí («Opus præclarum in amoris remedio»), en la qual hem de reconeixer la primera estampació de* «DEIFIRA» *y* «ECATHONFILA», *ja reunides aleshores com filles bessones d'un meteix sentiment y tendint a una finalitat també única. Axi*

les considerà, inseparables, el traductor català, fent-ne de totes dues una sola presentalla a la dama obgecte del seu amor.

La present edició catalana de «DEIFIRA» *y* «ECATHONFILA» *feya molt de temps qu'era desitjada, no havent estat may imprès el còdex de l'Arsenal, unich manuscrit que se 'n coneix. Havent-nos procurades fotocopies de l'original, el nostre interès ha consistit singularment en donar d'aquell una fidel reproducció. Emperò, pera la més cómoda inteligencia dels textes, hem procedit, com de costum, a puntuar-los, havent-ho fet, respecte de la* «DEIFIRA», *segons el nostre propri criteri, y ajudant-nos, pera la* «ECATHONFILA», *d'una edició bilingüe (francès y italià) de 1597* (A Paris, chez Lucas Breyel) *que 'ns n'havem pogut procurar, després de moltes recerques. Com hem dit, no son llibres abundants aquests: del primer no n'hem pogut arribar, donchs, a obtenir el text original italià, lo qual ens ha privat de fer el coteig de la versió catalana, com ho hem pogut fer de la* «ECATHONFILA», *rectificant de passada [entre claudators] alguns passatges mal compresos pel traductor (vègin-se les linees 1148, 1321, 1566 y 1822).*

R. M. P.

Acabat d'estampar el dia 7 d'Abril per «L'Avenç», de Barcelona, el present fascicle forma part del NOVELARI CATALA *que publica en R. Miquel y Planas. Constituhirà aquest Novelari un volum ó més de la «Biblioteca Catalana», que 's completaràn oportunament ab un estudi preliminar y ab les portades y les taules pera la ordenació dels fascicles y llur enquadernació.*

PORTER BARCELONA

NOVA BIBLIOTECA CATALANA

dirigida y publicada per R. MIQUEL Y PLANAS

Antichs textes catalans, curosament donats a llum segons les primitives edicions o en vista dels manuscrits. Edicions de bibliòfil, en excelent paper de fil, ilustrades ab facsímils y acompanyades d'estudis y notes bibliogràfiques y crítiques.

VOLUMS PUBLICATS

LLIBRE DEL SABI Y CLARISSIM FABULADOR ISOP, *historiat y notat als marges del llibre y ara novament corretgit per R. Miquel y Planas, en vista de les edicions de 1550 y 1576 y de les posteriorment en català publicades. Barcelona, MCMVIII.*

Un volúm de XVI + 336 pàgines, ab gravats. (agotat)

LA FIAMETA DE JOHAN BOCCACCI. *Traducció catalana del XV.èn segle, ara per primera volta publicada per R. Miquel y Planas, segons el manuscrit existent en l'Arxiu general de la Corona d'Aragó Barcelona, MCMVIII.*

Un volúm de XXIV + 280 pàgines, ab facsímils. 16 pessetes.

CANÇONER SATÍRICH VALENCIÁ DELS SEGLES XV Y XVI, *publicat, ab una introducció y notes, per R. Miquel y Planas, en vista dels manuscrits y edicions primitives. Barcelona, MCMXI.*

Formen part d'aquest CANÇONER les obres següents: *Lo Procés de les Olives, Lo somni de Joan Joan, Procés de Viudes y Donzelles La Brama dels Llauradors, Obra pera'ls vells, Coloqui de dames*, etc.

Un volúm de XXXVI + 370 pàgines, ab facsímils ... ... 20 pessetes.

EN CURS DE PUBLICACIÓ

LA HISTORIA DE L'ESFORÇAT CAVALLER PARTINOBLES, COMTE DE BLES.

Publicat el primer fascicle ab el text català de 1588 — 128 pàgines. .. .. 6'40 pessetes.

LES OBRES D'EN BERNAT METGE: *Llibre de mals amonestaments; Llibre de Fortuna y Prudencia; Valter y Griselda; Lo Somni.*

Publicat el primer fascic e ab els textes de les dites obres. — 252 pàgines .. .. 10 pessetes.

NOVELARI CATALÁ DELS SEGLES XIV A XVIII, *publicat en vista dels manuscrits y de les edicions primitives.*

Surt en forma de fascicles (contenint quiscún una obra independent y completa) pera esser després ordenats y enquadernats en un o més volums de la BIBLIOTECA CATALANA. Dotze fascicles publicats ... 24 pessetes.

Els fascicles solts:

PIERRES DE PROVENÇA	(no's ven)	
JACOB XALABÍN...	3'20	pessetes.
LA FILLA DE L'EMPERADOR CONTASTÍ ...	1'80	--
FRONDINO Y BRISONA	1'60	—
LA FILLA DEL REY D'HUNGRÍA...	3'20	—
PÁRIS Y VIANA...	2'80	—
SOMNI DE FRANCESCH ALEGRE	1'40	—
RAHONAMENT ENTRE FRANCESCH ALEGRE Y SPERANÇA	0'50	—
PENSAMENT DE PERE JOAN FERRER... ...	1	—
DESPROPRIAMENT D'AMOR DE ROMEU LULL.	1	—
TRACTAT SOBRE SCIPIO Y ANIBAL	2'40	—
LO FILL DEL SENESCAL	0'50	—

LLEGENDES DE L'ALTRA VIDA:

Fascicle I: *Viatge del cavaller Owein al Purgatori de Sant Patrici; Visió de Tundal (tres versions).*—120 pàgines ... . 6 pessetes.

En prempsa'ls fascicles segón y tercer.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Casa MIQUEL-RIUS, carrer de Mallorca, 207, Barcelona

DATE DUE

GAYLORD

PRINTED IN U.S.A.

UNIV OF MD COLLEGE PARK

3 1430 00575105 4